

Joint-Nivel-projekti

Louna Hakala

Arto Haapala

Nivel-luokka – oven avaus peruskoulusta ammattiopintoihin

Toiminnan kuvaus ja
kehittämisehdotuksia

Nivel-luokka

– oven avaus peruskoulusta ammattiopintoihin

Toiminnan kuvaus ja kehittämis ehdotuksia

Joint-Nivel-projekti

Louna Hakala

Arto Haapala

Julkaisija: Kuntoutussäätiö

Pakarituvantie 4–5

00410 Helsinki

Julkaisumyynti, puh (09) 53041

www.kuntoutussaatio.fi

Helsinki 2005

Painopaikka: Yliopistopaino

ISBN 952-5017-55-9

Alkusanat

Nivel-luokka on esimerkki niin sanotun ammattikymppin toteuttamisesta. Ammattikymppejä voidaan järjestää ammattioppilaitoksissa myös perusopetuksen lisäopetuksena. Kuvaamme tässä oppaassa Nivel-luokan suunnitteluprosessin, toimintamallin, opetuksen toteutuksen ja saadut kokemukset. Opas voi antaa virikkeitä ja auttaa ammattikymppiopetuksen käynnistämistä suunnittelevia ja käytännön opetustyötä tekeviä.

Oppaassa kuvaamamme Nivel-luokka on kehitetty osana Joint-Nivel-projektia, joka käynnistyi kesällä 2003 ja päättyi syksyllä 2005. Projekti toteutettiin Kuntoutussäätiön, Järvenpään ammattiopiston, Järvenpään kaupungin koulu- ja nuorisotoimen ja Järvenpään työvoimatoimiston yhteistyönä. Sitä ovat tukeneet Euroopan sosiaalirahasto ja Opetushallitus.

Projektin tavoitteena oli kehittää ammatillisessa oppilaitoksessa järjestettävän Nivel-luokan toimintamalli nuorille, jotka peruskoulun jälkeen ovat jäämässä toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle. Lisäksi projektissa kartoitettiin Järvenpään ammattiopistossa opintonsa aloittaneiden opiskeluvalmiuksia ja kehitettiin opiskelijoiden tulo- ja jatko-kohtaastatteluja tukemaan heidän opintojensa käynnistymistä ja etenemistä. Näistä kerrotaan lähemmin Joint-Nivel-projektin muissa raporteissa. Projektin toimintaa kuvataan myös julkaisussa ”Joint-Nivel-projekti ammattiopintojen käynnistymisen tukena. Toiminnan arviointia ja tuloksia” (Kuntoutussäätiön työselosteita 31/2005).

Nivel-luokan suunnittelu ja toteutus on vaatinut kaikilta toimintaan osallistuneilta avointa ja saumatonta yhteistyötä. Haluamme kiittää Joint-Nivel-projektin ohjausryhmää aktiivisesta ja asiantuntevasta paneutumisesta projektin työhön. Se on auttanut meitä ottamaan huomioon Nivel-luokkaa suunnitellessamme sekä peruskoulun että ammatillisen oppilaitoksen näkemyksiä ja toiminta-alueemme nuorten tarpeita. Lämpimät kiitokset myös Joint-Nivel-projektin kehittämisryhmälle, joka sinnikkäästi innosti yhteistyöhön opinto-ohjaajia ja ammattiopiston henkilökuntaa. Tämä rakensi pohjaa Nivel-luokan juurruttamiselle osaksi Järvenpään ammattiopiston omaa toimintaa.

Kokeiluvuosi osoitti, että Nivel-luokka on tarpeellinen ja se kiinnostaa nuoria. Kokemukset olivat myönteisiä ja monet nuoret pääsivät eteenpäin kohti tavoitteitaan. Välillä tarvittiin myös jämäkkyyttä ja sisukkuutta. Kiitos hyvästä työstä kaikille Nivel-luokkalaisille, heidän huoltajilleen, opettajilleen ja muille toimintaan osallistuneille.

Louna Hakala
Arto Haapala

Sisällys

Alkusanat	3
I JOHDANTO	7
Toimintaympäristö	9
Nivel-luokka pähkinänkuoressa	10
Nivel-luokan suunnitteluprosessi	11
II NIVEL-LUOKAN TOTEUTUS	15
Tiedottaminen ja ohjaaminen	17
Hakeminen ja opiskelijoiden valinta	17
Nivel-luokan käynnistäminen ja ryhmyttäminen	19
Peruskouluaineiden opetus	21
Ammattiin suuntaava opetus	21
Arkielämäntaidot ja henkilökohtainen ohjaus	25
Opetushenkilöstö	27
III NIVEL-LUOKAN OPETUKSESTA SAADUT KOKEMUKSET JA MUUTOKSET	29
Ohjaaminen ja opiskelijoiden valinta	31
Käynnistäminen ja ryhmyttäminen	31
Peruskouluaineiden opetus	32
Ammattiin suuntaava opetus	33
Arkielämäntaidot ja henkilökohtainen ohjaus	34
Nivel-luokkalaisten kokemuksia	35
Tulokset	36
IV JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA KEHITETTÄVÄÄ	39
Liitteet	43

I Johdanto

Tässä oppaassa kuvataan Joint-Nivel-projektissa kehitettyä ja kokeiltua Nivel-luokan mallia. Nivel-luokka on peruskoulun ja ammattiopiskelun siirtymävaiheeseen suunniteltu yhden lukuvuoden kestävä opetuskokonaisuus. Sen tavoitteena on ennen kaikkea antaa peruskoulunsa päättäneille nuorille mahdollisuus valmentautua ammatillisten ratkaisujen tekoon ja omavastuuseen elämään. Samalla he voivat korottaa joitakin peruskouluarvosanojaan.

Aloite Nivel-luokan suunnitteluun ja kokeiluun tuli Järvenpään peruskoulujen opinto-ohjaajilta. He olivat vuosien mittaan nähneet, että yhä merkittävämpi osa peruskoulunsa päättävistä nuorista tarvitsi ammattiopintoihin aktivoivaa ja rohkaisevaa opetusta ennen varsinaisen ammatillisen opintosuuntansa valintaa. Nivel-luokalle on ominaista:

- pienryhmäopetus
- käytäntö- ja työvoittoisuus
- kaikille yhteisen ja yksilöllisen opetusohjelman yhdistäminen
- opiskelijan oma-aloitteisuuden ja omavastuisuuden vahvistaminen.

Nivel-luokka on esimerkki ammattikymppiopetuksesta, joka eroaa peruskoulun kymppiluokasta siinä, että se on selvä askel eteenpäin lähemmäksi ammattiopetusta ja oman ammatillisen polun löytämistä. Vuosien mittaan tarve ammattikymppiopetuksen järjestämiseen on kasvanut. Siihen vaikuttavat muun muassa seuraavat yhteiskunnan ja työelämän muutoksiin sekä nuorten kehittymiseen liittyvät tekijät:

- Peruskoulunsa päättävien nuorten mahdollisuudet sijoittua suoraan työelämään ovat heikot.
- Tulevaisuudessa on pulaa ammattikoulutetusta työvoimasta.
- Yleisopetuksen opetussuunnitelmat ovat laajat ja luokkakoko on suuri. Näissä puitteisissa on vaikeaa rakentaa kaikille nuorille riittävän vankkaa perustaa jatko-opintoihin.
- Ammatilliseen koulutukseen hakeutuu entistä enemmän nuoria, jotka tarvitsevat erityistä tukea saadakseen suoritettua ammattiopintonsa kunnolla. Esimerkiksi vuosina

2000–2002 erityisopiskelijoiden määrä kasvoi tekniikan ja liikenteen alan oppilaitoksissa 3 219 opiskelijasta 4 470 opiskelijaan eli lähes 40 prosenttia¹.

- Nuoret kypsyvät edelleen varsin eri tahtiin – osalle ammatinvalinta keskellä murrosikää on liian varhain.

Nuoruusiässä ihmisellä on kolme keskeistä kehitystehtävää. Ensinnäkin oman identiteetin löytäminen: kuka minä olen, mikä minä olen? Ammatinvalinnan ja oman ammatin löytäminen on tärkeä osa tätä kehitystehtävää. Toisena kehitystehtävänä on omavastuun itsenäisen elämän rakentaminen. Itsenäiseen elämään kuuluu aina myös vastuullisuus omasta toiminnasta. Oikeus itsemääräämiseen edellyttää, että ihminen oivaltaa ja näkee oman vastuunsa ja että hänellä on riittävät valmiudet (kyvyt ja taidot) toimia itsenäisesti. Kolmantena kehitystehtävänä on, että nuori pystyy päättämään omista elämän tavoitteistaan ja arvoistaan.²

Hoitaakseen nämä kehitystehtävänsä nuori tarvitsee:

- hyvää itsensä tuntemista
- vuorovaikutustaitoja
- selviytymistaitoja arkielämän tehtävissä ja erilaisissa tilanteissa.³

Nivel-luokan sisällöllisessä ja opetusmenetelmällisessä suunnittelussa pyrittiin ottamaan huomioon nämä nuoren kehitystehtävät ja taidot, joita hänen tarvitsee vahvistaa päästäkseen eteenpäin omassa elämässään. Nuoren opiskelumotivaation ja opiskelukyvyn kannalta oli tärkeää huolehtia, että Nivel-luokan opetus ja työskentely olivat nuoren omien tavoitteiden ja elämän kannalta mielekkäitä, ymmärrettäviä ja järkeviä. Tutkimuksissa on myös todettu, että mahdollisuudet vaikuttaa omaan työhön tai opiskeluun (hallittavuus) lisäävät niin nuoren kuin vanhempienkin opiskelijoiden opiskelumotivaatiota ja luottamusta omiin opiskeluedellytyksiinsä.⁴

Tässä oppaassa kuvaamme Nivel-luokan opetussuunnitelman, opiskelijavalinnan, opetuksen toteutuksen ja saadut kokemukset. Liitteenä on lomakkeita ja haastattelurunkoja, joita on käytetty Nivel-luokan toteutuksessa. Kuvaamme myös Nivel-luokan suunnitteluprosessin kokonaisuudessaan. Toivomme, että se antaa konkreettisen kuvan siitä, kuinka monivaiheista ja pitkäjänteistä työskentelyä tarvitaan, jotta uusi toimintamuoto saadaan suunniteltua ja istutettua osaksi ammattioppilaitoksen toimintaa.

¹ Koulutuksen määrälliset indikaattorit (2004), toim. Timo Kumpulainen.

² J. Ray Hopkins (1983): *Adolescence, the transitional years*, Academic Press.

³ Helenius, Eeva, Rautava, Marie, Tuovinen, Riitta (1998): *Eväitä elämään: keinoja nuorten elämäntaitojen vahvistamiseksi*. WSOY, Helsinki.

⁴ Sääntti, Janne (1999): *Opiskelukyvyn jäljillä. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs 15/1999*.

Opasta lukiessa kannattaa muistaa, että Nivel-luokka on yksi esimerkki tavasta toteuttaa ammattikymppi. Nivel-luokka on suunniteltu vastaamaan niitä tarpeita ja mahdollisuuksia, joita Järvenpään ammattiopiston toimintaympäristössä on. Nivel-luokka on vasta alku. Jatkossa tarvitaan opetusohjelmaltaan ja toteutukseltaan erilaisia nivelvaiheen opetuksen malleja. Näitä malleja kehiteltäessä kannattaa muokata nyt Nivel-luokalla kokeiltuja toimintakäytäntöjä eteenpäin niin, että ne palvelevat oman toimintalueen nuorten tarpeita ja rakentuvat toimintaympäristössä olevien vahvuuksien ja kehittämismahdollisuuksien varaan.

Toimintaympäristö

Järvenpään ammattiopisto on osa Keski-Uudenmaan ammattikoulutusyhtymää (Keuda). Opistossa on noin 550 opiskelijaa. Vuosittain alkaa 11 ammatilliseen perustutkintoon tähtäävää koulutusohjelmaa. Niistä yhdeksän on tekniikan ja liikenteen alan koulutusohjelmaa, yksi ravitsemis- ja talousalan ja yksi kulttuurialan. Yksi oppilaitoksen aloittavista luokista on lukiopohjainen ja yksi on suunnattu mukautetun peruskoulun käyneille. Opisto jakautuu auto-, metalli-, rakennus-, sähkö-, vaatetus-, ravitsemis- ja kulttuuriosastoihin, joiden toimintaa koordinoi ja johtaa ammattiopiston rehtori.

Kaikista opiston opiskelijoista noin 80 prosenttia tulee Järvenpäästä, Tuusulasta ja Keravalta, ja loput 20 prosenttia opiskelijoista tulevat 18 muusta kunnasta. Koulussa toimii päätoiminen opinto-ohjaaja, osa-aikainen kuraattori (3 päivää/viikko) ja kouluterveydenhoitaja (3 päivää/viikko). Oppilaitoksessa ei ole laaja-alaista erityisopettajaa tai koulupsykologia. Järvenpään ammattiopistolla on pitkät perinteet, ja se on koulutus-kuntayhtymän vanhin oppilaitos. Valtaosa opettajista on työskennellyt siellä pitkään, ja heillä on yli 15 vuoden työkokemus.

Järvenpään ammattiopistossa on tehty kauan tiivistä yhteistyötä opiston naapurissa sijaitsevan Järvenpään lukion kanssa. Niin sanottua kaksoistutkintoa suorittavia opiskelijoita on useilla linjoilla. Näiden opiskelijoiden määrä oli 25 lukuvuonna 2003–2004 ja 45 syyslukukaudella 2005. Vastaavasti erityisopiskelijoiden määrä oli 89 lukuvuonna 2003–2004 ja 86 syyslukukaudella 2005.

Järvenpäässä ja sen lähiympäristössä järjestetään peruskoulua täydentävää ammattiopintoihin valmentavaa ja ohjaavaa opetusta Keravan ammattiopistossa, Tuusulanjärven ammattiopistossa ja Luther-opistossa. Näiden opetussuunnitelmissa painottuu peruskouluaineiden opetus, ja niissä on vähemmän mahdollisuuksia työskennellä ja kokeilla opiskelua ammatillisilla linjoilla. Järvenpäässä toimii myös erityisammattioppilaitos, jossa on useita erilaisia ammatillisiin opintoihin valmentavia ohjelmia.

Keväällä 2003 Järvenpäässä peruskouluopintonsa päätti 452 nuorta. Heistä lukioon sijoittui 59 prosenttia, toisen asteen ammatillisiin opintoihin 35 prosenttia ja toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle jäi 6 prosenttia. Valtakunnallisten tilastojen mukaan vuonna 2003 peruskoulun päättäneistä nuorista 55 prosenttia sijoittui lukioon, 37 prosenttia ammatillisiin opintoihin ja 6 prosenttia ei jatkanut välittömästi peruskoulun päätyttyä opiskelua.⁵

Nivel-luokka pähkinäkuoressa

Keväällä 2004 Nivel-luokalle saattoivat hakea Järvenpäässä peruskoulunsa päättävät tai 1–3 vuotta aiemmin peruskoulunsa lopettaneet nuoret. Hakeminen tapahtui toukokuussa tätä tarkoitusta varten laaditulla hakulomakkeella. Hakijoita oli noin 60. Heistä kaikki olivat peruskoulun päättöluokalta. Periaatteena oli, että kaikki saivat ennen hakemistaan henkilökohtaista opastusta joko opinto-ohjaajaltaan tai muulta ohjaavalta henkilöltä. Opiskelijoita otettiin 12.

Nivel-luokan opetussuunnitelmalle asetettiin seuraavat tavoitteet. Opetussuunnitelman tulee

- vastata perusopetuksen lisäopetukselle asetettuja vaatimuksia
- koostua sekä kaikille yhteisestä että jokaiselle opiskelijalle laadittavasta henkilökohtaisesta opetussuunnitelmasta
- painottaa lähialueen muihin vastaaviin opetusohjelmiin verrattuna huomattavasti enemmän käytännön työskentelyä ja tutustumista tekniikan ammatteihin
- antaa mahdollisuus yhdistellä eri oppiaineiden opetusta sekä käytännön työskentelyä ja tietopuolista opetusta joustavasti tilanteen mukaan.

Nivel-luokan kokeilusta saatujen myönteisten kokemusten kannustamana alkoi syksyllä 2005 Järvenpään ammattiopistossa uusi Nivel-luokka, jota oppilaitos toteuttaa omin resurssein vailla projektirahoitusta. Syksyllä 2005 alkaneen Nivel-luokan opetussuunnitelmaa tarkistettiin kokeiluvuotena saatujen palautteiden ja huomioiden perusteella.

⁵ Oppilaitostilastot 2003. Tilastokeskus, Koulutus 2003:5.

Nivel-luokan opetussuunnitelma⁶ opintoviikkoina lukuvuonna 2004–2005 ja 2005–2006

Opetuskokonaisuus	2004– 2005 (ov)	2005– 2006 (ov)	Opintojakso
Peruskouluaineet ja tietotekniikka (äidinkieli, englanti, ruotsi, matematiikka, fysiikka ja liikunta)	10	14	etupäässä jaksoilla 1.–2.
Ammattiin suuntaava opetus	20	19	
• tutustumiskäynnit, opintolinjoihin ja ammatteihin tutustuminen	3	3	etupäässä jaksoilla 1.–2.
• perehtymisjaksot opintolinjoilla	10	9	jaksoilla 3.–4.
• työharjoittelu	7	7	jaksoilla 5.
Arkielämän taidot ja henkilökohtainen ohjaus	8	7	jaksoilla 1.–5.
Opintoviikkoja yhteensä	38	40	

Opiskelijoiden henkilökohtaiseen ohjaukseen varattiin Nivel-luokan viikko-ohjelmassa koulupäivän ensimmäinen ja viimeinen tunti. Varsinainen opetus ja työskentely käynnistyi yhdeksältä ja päättyi kolmelta, paitsi perjantaisin kahdelta. Nivel-luokan opettajan tunteja, luokan yhteistä suunnittelua ja toimintaa, opintokäyntejä ja tapahtumia keskitettiin maanantai- ja perjantapäiville. Tällä pyrittiin siihen, että opettajalla ja opiskelijoilla olisi mahdollisuus puhua keskenään viikolla tapahtuneista asioista ja tulevan viikon ohjelmista ja odotuksista. Näin ikään kuin putsattiin menneen viikon pöytä ja katettiin seuraavan viikon uusi tarjoilu. Tällainen käytäntö on havaittu hyväksi työskennellessä ryhmien kanssa. Mahdollisuuksien mukaan maanantain ohjelma pyrittiin saamaan myös opiskelijoita houkuttelevaksi ja kouluviikon aloittamiseen motivoivaksi.

Nivel-luokan suunnitteluprosessi

Nivel-luokan suunnittelu käynnistettiin elokuussa 2003. Suunnittelua ohjasi kehittämissuunnitelma, johon kuuluivat Järvenpään peruskoulujen opinto-ohjaajien edustajat (2 henkilöä), ammattiopiston rehtori, kuraattori, opinto-ohjaaja, yksi ammatinopettaja (Nivel-luokan opettaja) sekä Joint-Nivel-projektin projektipäällikkö ja -suunnittelija. Projektin voimin ja määrärahoihin pyrittiin ennen kaikkea tukemaan ja resursoimaan opetus- ja opiskelijahuollon henkilöstön suunnittelu- ja kehittämistyötä.

⁶ Opetussuunnitelman laajuus vaihtelee yksilöllisen tarpeen mukaan.

Kehittämistyössä pyrittiin alusta lähtien:

- ottamaan huomioon paikalliset olosuhteet, tarpeet ja resurssit (toimintaympäristö)
- sitomaan Nivel-luokan suunnittelu ja toteutus osaksi oppilaitoksen toimintaa
- luomaan Nivel-luokan suunnittelulle ja toiminnalle ”kehikko”, jota muut ammattioppilaitokset voivat mukailleen soveltaa.

Nivel-luokan käynnistäminen ammattiopistossa oli suuri muutos, joka edellytti opettajilta entistä laajempaa ja monipuolisempaa tapaa määrittellä ammattiopiston opetustehtävä, oma työnsä ja opettajan roolinsa. Alusta lähtien olikin tärkeää kertoa oppilaitoksen henkilöstölle Nivel-luokasta, sen tavoitteista, hyödyistä ja vaatimuksista ja keskustella niistä reilusti yhdessä. Opetushenkilöstön mukaanottaminen ja motivoiminen oli välttämätöntä, koska Nivel-luokan opetuksesta merkittävä osa jakautui ammattiopiston eri osastoille ja yhteisten aineiden opettajille. Opetuksessa tarvittavia menetelmiä, sisältöjä ja tehtäviä ei ollut valmiina. Opettajat joutuivat rakentamaan ne alusta alkaen oman ammatillisen osaamisensa ja kokemuksensa pohjalta. Tämä oli heille toisaalta innostavaa, mutta toisaalta se vaati heiltä paljon suunnittelua ja ennakkoluulotonta, joustavaa yhteistyötä niin oman osaston sisällä kuin yli osastorajojen.

Nivel-luokan varsinainen kehittämistyö käynnistyi loka-marraskuussa 2003 kehittämissuunnitelman tutustumiskäynnillä. Lisäksi ammattiopiston opinto-ohjaaja keräsi opettajien työelämäjaksolla tiedot kaikista lähialueen nivelvaiheen opetusmuodoista ja niistä saaduista kokemuksista.

Tammikuussa 2004 kehittämissuunnitelmassa päätettiin pääpiirteissään Nivel-luokan toimintamalli, kohderyhmä, luokan opiskelijamäärä ja valintamenettelyt ja -kriteerit. Tuossa vaiheessa kehittämissuunnitelmalla ei ollut kuvaa siitä, minkä verran hakijoita tulee Nivel-luokalle. Mahdolliseen vähäiseen hakijamäärään ja opiskelupaikkojen peruutuksiin varauduttiin suunnittelemalla Nivel-luokan opinto-ohjelma niin, että 2–3 ensimmäisen viikon aikana voitaisiin tarvittaessa ottaa Nivel-luokalle ammattiopiston tuloluokilta niitä opiskelijoita, joiden linjavalinta oli hyvin epäselvä. Myös joulukuun alussa Nivel-luokan ammattiin suuntaavan opetuksen perehtymisjaksojen alkaessa oli varauduttu ottamaan tuloluokilta keskeyttämisvaarassa olevia opiskelijoita.

Nivel-luokan toteutuksen ja opetuksen suunnittelu tehtiin pienissä työryhmissä, jotka kokoontuivat keskimäärin 3–5 kertaa. Työryhmät keskittyivät seuraaviin kokonaisuuksiin:

- opetussuunnitelma (opinto-ohjaaja ja Nivel-luokan tuleva opettaja)
- opiskelijoiden valinta, haastattelu ja tiedottaminen (kuraattori ja projektisuunnittelija)
- ammatillisesti suuntaavan opetuksen yleissuunnittelu ja suunnitteluohjeet osastoille (Nivel-luokan opettaja, kaksi ammatinopettajaa sekä projektisuunnittelija)

- tutustumisten ja perehtymisjaksojen ohjelmien linjakohtainen suunnittelu (opintolinjoille nimetyt kokeneet ammatinopettajat eli niveltäjät yhteistyössä Nivel-luokan opettajan ja projektisuunnittelijan kanssa).

Kehittämisryhmä ohjasi ja koordinoi näiden työryhmien työskentelyä sekä teki Nivel-luokkaa koskevat päätökset ja toimintatapavalinnat. Nivel-luokan suunnittelun aikataulu ja eri vaiheet on kuvattu liitteessä 1.

Elo-marraskuussa 2004 suunnittelussa painoutuivat ammattiopiston linjoihin tutustumiset ja perehtymisjaksojen ohjelmat. Tutustumisten ja perehtymisten toteutuksen yhteensovittaminen opintolinjan muuhun opetustyöhön ja opetusresursseihin vaati opintolinjan opettajilta tiivistä yhteistyötä ja tiedon välittämistä toinen toisilleen. Myös työsalien, koneiden ja muiden laitteiden käytön suunnittelu vei melko paljon aikaa. Se vaikeutti ajoittain tuntuvasti tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen järjestämistä.

Nivel-luokan toimintaa suunniteltaessa pidettiin tärkeänä jatkuvaa palautteiden keräämistä kaikilta toimintaan osallistuneilta. Palautteista tehtiin yhteenvedot, joita käsiteltiin yhteisissä kokoontumisissa. Näin toimintaan osallistuneet saivat melko nopeasti tietoa onnistumisista ja toisaalta voitiin tehdä joitain parannuksia jo opetusjaksojen aikana. Jotta opettajien yhteiset kokoontumiset palvelisivat mahdollisimman hyvin opetustyötä, kannattaa niiden ajankohdat miettiä hyvissä ajoin ja sopia kokousajat. Kokeiluvuotena niveltäjäopettajilla ja peruskouluaineiden opettajilla oli noin 3–5 yhteistä kokoontumista. Niistä saadut kokemukset olivat myönteisiä.

Nivel-luokan suunnittelulle, toteutukselle ja palautteiden kokoamiselle oli ominaista, että niitä tehtiin lomittain. Esimerkiksi syys-joulukuussa 2004 ammattiopiston linjoilla oli Nivel-luokkalaisten tutustumiskäyntejä, toiminnasta saadun palautteen käsittelyä, perehtymisjaksojen suunnittelua ja perehtyjien ohjausta. Monella opintolinjalla opettajien aikaresurssit eivät kunnolla riittäneet kaikkiin näihin tehtäviin samanaikaisesti.

Yhteenvetona voi todeta, että yrityksistä huolimatta kokeiluvuotena ei vielä onnistuttu toteuttamaan Nivel-luokan suunnittelua riittävän ajoissa. Jatkossa suunnittelua kannattaisi keskittää esimerkiksi Nivel-luokkaa edeltävän vuoden syys-marraskuulle ja tammi-huhtikuulle. Tavoitteena tulisi olla, että opetussuunnitelmaan ja opiskelijavalintaan liittyvät asiat suunnitellaan jo syyslukukaudella ja tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen ohjelmat ja toteutus pääpiirteissään huhti-toukokuuhun mennessä.

II Nivel-luokan toteutus

II Nivel-luokan toteutus

Tiedottaminen ja ohjaaminen

Peruskoulun opinto-ohjaajille järjestettiin tiedotus- ja keskustelutilaisuus ennen päättöluokkien vanhempainiltoja ja yhteisvalinnan hakuaikaa. Tilaisuudessa käytiin läpi luokan opetuksen pääsisällöt, hakemis- ja valintamenettelyt sekä aikataulut. Samalla opinto-ohjaajat saivat Nivel-luokan esitteet, hakulomakkeet ja -ohjeet.

Vastaavanlainen esittelytilaisuus pidettiin työvoimatoimiston nuorten työvoimaneuvojille, ammatinvalintapsykologeille ja tietopalvelulle. Lisäksi Nivel-luokasta tiedotettiin Järvenpään nuorten palveluiden yhteistyöverkoston kokouksissa.

Nivel-luokan opettaja, ammattiopiston opinto-ohjaaja ja kuraattori vastasivat Nivel-luokkaa koskeviin tiedusteluihin ja järjestivät tarvittaessa tutustumiskäyntejä hakemista suunnitteleville. Tavoitteena oli, että kaikki Nivel-luokalle hakevat saivat henkilökohtaista ohjausta ennen hakemistaan.

Nivel-luokan hakuaika sijoitettiin toukokuun loppupuolelle, jotta hakijoiden ohjaukseen ehdittäisiin paneutua toisen asteen yhteishaun jälkeen. Samalla nuorille jäi enemmän aikaa selvittää jatkosuunnitelmiaan. Hakuajan päättyessä kevätlukukauden lopussa hakijoilla ja heitä ohjaavilla henkilöillä oli jo melko realistinen kuva nuoren mahdollisuuksista päästä jatko-opintoihin.

Hakeminen ja opiskelijoiden valinta

Hakulomakkeessa (liite 3) hakijoita pyydettiin vastaamaan muun muassa omaa koulunkäyntiään ja odotuksiaan koskeviin kysymyksiin. Lisäksi pyydettiin liittämään hakemukseen opinto-ohjaajan tai muun hakijaa ohjanneen henkilön lausunto. Näissä lausunnoissa oli yleensä tietoja nuoren koulunkäynnin aktiivisuudesta, mahdollisista vaikeuksista ja minne hän oli toisen asteen yhteishaussa hakenut.

Opiskelijoiden valinta koostui kolmesta vaiheesta: Ensimmäisessä vaiheessa valittiin hakemusten ja liitteiden perusteella noin 25 hakijaa henkilökohtaiseen haastatteluun. Toisessa vaiheessa haastateltiin hakijat ja kolmannessa vaiheessa tehtiin lopullinen opiskelijavalinta ja muodostettiin ryhmä.

Valintahaastatteluun kutsuttiin ensisijaisesti hakijat, joilla ei heikon tai puutteellisen peruskoulutodistuksen perusteella ollut juuri mahdollisuuksia päästä toisen asteen koulutukseen. Tässä vaiheessa opinto-ohjaajan lausunnot ja hakijan omat vastaukset koulunkäynnistään ja odotuksistaan osoittautuivat hyvin tarpeellisiksi. Tarvittaessa hakupapereiden tietoja täydennettiin ottamalla yhteyttä hakijaan, hänen huoltajaansa tai häntä ohjanneeseen henkilöön. Jotkut hakijoista eivät tulleet haastatteluun tai peruivat hakemuksensa, jolloin he karsiutuivat pois.

Valintahaastattelu

Nivel-luokan opettaja ja kuraattori haastattelivat yhdessä hakijat. Näin varmistettiin, että kunkin hakijan tilannetta ja tarpeita tarkasteltiin moniammatillisesti erilaisista näkökulmista. Lisäksi oli tärkeää, että toisella haastatteliyoista oli laaja ja ajankohtainen tieto yhteisvalinnasta ja pääsymahdollisuuksista lähialueen oppilaitoksiin.

Hakijat kutsuttiin haastatteluun noin kuuden hengen ryhmissä. Aluksi heille kerrottiin ammattiopistosta ja Nivel-luokasta. Sen jälkeen he täyttivät strukturoidusta haastattelulomakkeesta (liite 4) ne kysymykset, joihin he osasivat vastata omin voimin. Näin hakijat saattoivat hetken omassa rauhassaan valmistautua puhumaan haastattelussa käsiteltävistä asioista.

Jokaiselle varattiin aikaa haastatteluun noin 20 minuuttia. Haastattelussa pyrittiin luomaan rauhallinen, arvostava ja luottamuksellinen ilmapiiri, jossa asioista voitiin puhua reilusti ja suoraan. Hakijat saattoivat myös itse kysyä heitä askarruttavista tai kiinnostavista asioista. Haastattelun päätteeksi sovittiin, kuinka hakijalle tiedotetaan valintatuloksista. Joidenkin kohdalla käytiin myös läpi hänelle paremmin sopivia koulutusvaihtoehtoja tai mahdollisia lisäselvittely- ja tukitarpeita.

Henkilökohtaisessa haastattelussa pyrittiin selvittämään ainakin seuraavia asioita:

- Onko hakijalla oma, aito into päästä Nivel-luokalle?
- Onko hänellä halua itsensä kehittämiseen ja tilanteensa parantamiseen?
- Mihin hän on hakenut yhteishaussa ja minkä hän valitsee, jos pääsee useampaan paikkaan opiskelemaan?
- Mikä hakijan opiskelussa on tuottanut vaikeuksia?
- Onko hän saanut tukitoimia ja onko niillä ollut vaikutusta?

- Millaisia haaveita ja tavoitteita hänellä on?
- Millainen on hakijan nykyinen terveydentila ja vointi ja vaikuttavatko ne mahdollisesti opiskeluun Nivel-luokalla?
- Onko hakijalla ainakin jonkin verran kiinnostusta käsillä tekemiseen ja ammattiopiston linjoilla työskentelyyn?

Haastattelujen jälkeen tehtiin lopullinen opiskelijavalinta. Siinä otettiin huomioon sekä yksilöllisiä että koko ryhmän toimivuutta edistäviä tekijöitä. Yksilöllisistä tekijöistä keskeisimpiä olivat:

- Hakija on vaarassa jäädä jatkokoulutuksen ulkopuolelle.
- Hakija on aidosti kiinnostunut Nivel-luokasta ja ammattiopiston linjoilla työskentelystä.
- Nivel-luokalla on annettavaa hakijalle.
- Hakija haluaa panostaa numeroiden korottamiseen ja omaan kehittymiseen.
- Hakija pystyy vointinsa ja sosiaalisen tilanteensa puolesta opiskelemaan Nivel-luokalla.

Ryhmää muodostettaessa otettiin huomioon oppilaitoksen resurssit ja mahdollisuudet tarjota valituille opiskelijoille heidän tarpeitaan vastaavaa opetusta. Ryhmän toimivuutta pyrittiin edistämään valitsemalla

- likimain yhtä paljon tyttöjä ja poikia
- opiskelijoita, joiden alustavat ammatilliset kiinnostukset näyttivät suuntautuvan melko tasaisesti ammattiopiston eri linjoille
- opiskelijoita, joiden hankaluudet tai ongelmat olivat peruskoulussa olleet erilaisia (ei esimerkiksi pelkästään paljon lintsavia tai mielenterveysongelmaisia nuoria).

Tavoitteena oli, että opetusryhmästä ei tullut opettajille tai ryhmän jäsenille liian raskasta. Kun luokan opiskelijoiden vahvuudet ja ongelmat ovat erilaisia, niin he voivat ryhmässä työskenneltäessä täydentää ja auttaa toinen toisiaan, eikä luokka saa koulussa kielteistä yhtenäistä leimaa.

Kesäkuussa yhteisvalintatietojen julkistamisen jälkeen tehtiin valitsematta jääneille opiskelijoille soittokierros ja täytettiin mahdolliset vapautuneet paikat. Hakijat, joilla ei terveytensä, vointinsa tai sosiaalisen tilanteensa vuoksi näyttänyt olevan mahdollisuuksia opintojen aloittamiseen, ohjattiin tarvittaessa lisäselvityksiin.

Nivel-luokan käynnistäminen ja ryhmäyttäminen

Nivel-luokan opettaja ja tulevat opiskelijat olivat jo valintahaastatteluissa alkaneet rakentaa keskinäistä yhteistyötään. Tältä pohjalta oli hyvä lähtöä liikkeelle koulun alkaessa. Ensimmäiset kouluviikot ovat luokan ryhmäytymisen kannalta avainasemassa. Mitä

vieraampia opiskelijat ovat toisilleen, sitä tärkeämpää on ensimmäisinä viikkoina antaa riittävästi aikaa keskinäisen luottamuksen ja yhteistyön rakentumiselle. Hyvänä apuna tässä voivat olla erilaiset ryhmäytymisharjoitukset, retket ja yhteishenkeä luovat innostavat toiminnot.

Kokeiluvuotena Nivel-luokan ryhmäyttäminen tapahtui lähinnä arjen toimintojen yhteydessä. Näin luokan opettaja kertoo yhteistyön ja ryhmäytymisen lähteneen mukavasti alkuun elokuussa.

Aluksi Nivel-luokkalaiset miettivät, millainen on "paska koulu"? Näin saatiin näkyviin ja purettua kaikkien kielteiset kokemukset aiemmista kouluvuosista. Opettaja ja opiskelijat saivat arvokasta tietoa siitä, millaiset asiat voivat ruveta yhteistyössä ja koulussa tökkimään.

Sen jälkeen mietittiin yhdessä, millaiset pelisäännöt olisivat tarpeen luokassa, jotta siellä olisi hyvä työskennellä ja jokaisella olisi mahdollisuus päästä tavoitteisiinsa. Opiskelijoiden yhdessä luomat pelisäännöt laitettiin heidän ideoimallaan luovalla tavalla kaikille näkyviin luokan seinälle.

Porukalla mietittiin myös seuraamukset, jos joku ei pystynyt elämään pelisääntöjen hengessä. Jokainen opiskelija merkitsi luokan seinällä olevaan listaan omat myöhästymisensä ja muut rikkeensä. Kokeiluluokan nimesi tämän sikailulistaksi. Samalla mietittiin, millä tavoin "sikailuja" voi paikata: miten luokka tai opiskelija voi edistää luokan henkeä ja yhteistä työskentelyä?

Muita ryhmäyttäviä tapahtumia olivat yhteinen retkikohteiden suunnittelu, vierailut koulun ulkopuolelle ja etenkin oman luokkatilan täysremontin suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä. Luokkatila rakennettiin vanhaan varastoon, joka oli erittäin huonossa kunnossa ja likainen. Se täytyi kunnostaa lattiasta kattoon. Tilassa ei ollut myöskään mitään kalusteita eikä opetusvälineitä.

Opiskelijat laativat yhdessä opettajansa kanssa remontille ja hankinnoille kustannusarviot, selvittivät käytettävissä olevat varat ja päättivät remontin laajuudesta ja muista yksityiskohdista aina värisuunnitteluun saakka. Remontti sekä kalusteiden ja välineiden hankinta antoivat oivan mahdollisuuden harjoitella tiimityöskentelyä, kokous- ja päätöksentekotaitoja, tiedonhankintaa, kustannuslaskentaa, aikataulujen tekoa, tehtävien

rajaamista ja tavoitteiden asettamista, teknistä piirtämistä, tapetointia, hiomista, maa-
laamista ja muita tarvittavia taitoja.

Peruskouluaineiden opetus

Peruskouluaineiden opettamisesta vastasivat ammattiopiston opettajat ja peruskouluai-
neiden arvosanojen antamisesta Keski-Uudenmaan aikuislukio. Jokainen Nivel-luokalle
peruskouluaineita opettava opettaja oli yhteydessä aikuislukion kyseisen aineen opet-
tajaan ja sopi opetettavan kurssin laajuudesta ja sisällöstä. He sopivat myös arviointi-
kriteerit, jotta ne voitiin kertoa kurssin alussa opiskelijoille. Vaikka opetus oli nopeas-
ti etenevää, niin siinä pyrittiin käyttämään monipuolisia ja opiskelijoita aktivoivia mene-
telmiä.

Ammattiin suuntaava opetus

Opintolinjoihin tutustumiset ja perehtymisjaksot

Syksyllä koulun alkaessa opintolinjoille jaettiin ohjeet tutustumis- ja perehtymisjaksojen
suunnitteluun (liite 5). Tutustumiset opintolinjoihin kestivät neljä tuntia ja tapahtuivat
etupäässä pareittain. Jotkut linjat ottivat kuitenkin mieluiten tutustumiskäynnille use-
ampia opiskelijoita kerrallaan tai koko luokan. Sähköpuolen ammatinopettaja kuvasi
heillä järjestettyä tutustumiskäyntiä seuraavasti.

*Me tehtiin sähköpuolella niin, että otettiin kerralla tutustumaan kaikki 12 Nivel-luokkalaista neljäksi tun-
niksi. Minä olin etukäteen miettinyt, mitkä ovat perusasioita sähköturvallisuudesta, jotka pitää käydä
läpi, ennen kuin aletaan mitään tehdä käytännössä. Noin runsaan tunnin ajan puhuttiin, mitä pitää va-
roa ja ottaa huomioon sähkötyössä. Sen jälkeen opiskelijat tekivät jatkojohdot ja tarkastettiin, että ne
oli tehty oikein. Minulla oli mahdollisuus opastaa tässä koko ryhmää, mutta kyllä joku kolmannen luokan
opiskelijakin olisi voinut toimia opastajana. Ehkä nuo sähköturvallisuusasiat tulivat paremmin käsiteltyä,
kun opastajana oli opettaja.*

*Jatkojohtoja tehdessä Nivel-luokkalaiset oppivat käyttämään kuorimisvälineitä, niin etteivät riko johti-
mia, tekemään kytkennät oikein ja ymmärtämään, mikä on "suojamaa" eli maadoitus. Suojamaa on nor-
maalijatkohodossa se kaikkein tärkein. Siihen ei saa kytkeä muita kuin keltavihreän johtimen, jossa on
sellainen joulukuusenmerkki. Opiskelijat saivat johdot itselleen ja oppivat, että netistä löytää ohjeita ja
tietoa sähkötyöstä, joita saa maallikkokin tehdä.*

Kuulin monelta jälkeenpäin, että olivat tykänneet kovasti tutustumiskäynnistä, ja ihan mukavaahan Niivel-luokkalaisia oli opastaa. Porukassa oli monenlaisia opiskelijoita, niin kuin meillä yleensäkin. Ei yhtään sen parempia eikä huonompia.

Puuseppälinjalla tutustumiskäynnit haluttiin sen sijaan järjestää pareittain ja ottaa opettajan avuksi tutor-opiskelijat. Näin opettaja kertoi:

Meille tuli puupuolelle tutustumiskäynnille lukuvuoden kahden ensimmäisen jakson aikana torstaisin 2–4 tutustujaa kerralla. Heitä ohjasi aina pari meidän puupuolen kolmosluokan opiskelijaa, jotka me olimme valmentaneet tähän hommaan ikään kuin tutoreiksi. Ensin kolmasluokkalaiset olivat pikkuisen vastahankaisia, mutta loppuaikoina he tykkäsivät olla mukana. En ole mitään negatiivista kommenttia kuulunut näin jälkikäteen. Opiskelijatutorit tekivät etukäteisvalmistelut kuten liimalevyjen liimauksen. Sitten he olivat mukana ohjaamassa, ja jos ei mitään muuta, niin ainakin seurasivat vierestä ja puhelivat tutustujien kanssa.

Tutustumiskäynnillä meillä oli tehtävänä leikkuulaudan valmistus liimalevystä. Tutorit olivat liimanneet levyt valmiiksi, ettei sitten neljän tunnin käynnillä tullut tutustujille loppuaikaa liiman kuivumista odotellessa, vaan he pääsivät heti työhön käsiksi. Tutustujat saivat tehdä vielä yhden liimauksen, sen jälkeen he laittoivat kädensijat ja lämpökäsiteltyä puuta koristeeksi. Leikkuulautaa tehdessään tutustujat saivat harjoitella porausta, höyläystä, sirkkelillä sahaamista, viimeistelyä ja pintakäsittelyä. Kyllä siinä

oli aivan tarpeeksi tekemistä neljäksi tunniksi, kun turvallisuusasioitakin piti läpikäydä. Niistä tuli aivan hienoja leikkuulautoja, ja opiskelijat saivat ne itselleen. Tämänkin motivoi opiskelijoita tekemään hommansa kunnolla.

Kun näin jälkeenpäin ajattelee, niin tutustumiskäyntien järjestäminen oli aivan kivaa ja tutoreista oli paljon apua. Tuossa kollegan kanssa äsken puhuttiin, että tutustumiskäynneillä on ennen kaikkea tärkeää antaa rehellinen kuva alasta: ei kannata tehdä alasta yhtään parempaa ja fiksumpaa eikä huonompaakaan. Sellainen rehellinen kuva, että tämmöistä tämä homma on. Silloin ei kukaan lähtisi liitelemään haavekuvissa vaan kiinnostuu alasta tosissaan.

Kokeiluvuotena Nivel-luokkalaiset tutustuivat käytännössä lähes kaikkiin ammattiopiston linjoihin. Tutustumiskäyntien jälkeen opiskelijat valitsivat kaksi opintolinjaa, joilla työskentelyyn ja opiskeluun he halusivat perehtyä lähemmin.

Perehtymisjaksoilla opiskelijat olivat yleensä pareittain tai pienessä ryhmässä. He työskentelivät opintolinjalla keskimäärin neljänä päivänä viikossa kahdeksan viikon ajan. Tällaisia kokemuksia saatiin puuseppälinjan perehtymisjaksoilla:

Perehtymisjaksolla puupuolella on aivan ensimmäisenä ehdottoman tärkeää tutustua koneisiin ja käsitellä työturvallisuusasioita. Sen jälkeen tulee totta kai puumateriaaleihin tutustuminen. Tämä kaikki tapahtuu samalla kun ryhdytään tekemään jotain harjoitustyötä. Meillä ne olivat veitsitukki ja sohvapöytä. Myös jakkaran tai kaapin olisi voinut tehdä, mutta kaikki Nivel-luokan kuusi perehtyjää valitsivat vaativammaksi työkseen sohvapöydän.

Meillä ei ollut oikeastaan lainkaan mitään teoriauentoja, vaan kaikki asiat käytiin läpi harjoitustyön eri vaiheissa. Jaoin heille monisteita, ja sitten katsottiin käytännössä, miten konetta käytetään, mitkä ovat vaaratekijöitä ja miten niitä ehkäistään. Me menimme perehtyjien kanssa puuvarastoon ja katsoimme, millaisia puumateriaaleja työhön kannattaa valita. Meillä on siellä hyllyssä muutama puulaji ja vähän erikoispuutakin. Mietittiin siellä lankun vieressä, miten tästä lähdetään ottamaan puutavaraa ja mihin kannattaa kiinnittää huomiota. Sitten vietiin lankku katkaisukoneelle. Käytiin koneen käyttö läpi, sitten menttiin sirkkeliin elikkä särmäykseen ja käytiin se läpi, sitten höyläykseen ja niin edelleen. Siinä tuli harjoitustöiden myötä käytyä kaikkien peruskoneiden käyttö läpi. Perehtymisjaksolla opeteltiin myös itse tekemään liimalevy kunnolla.

Sohvapöydän teossa tuli jyrsimen käyttöä, ja yksi tyttö halusi tehdä ihan itse valitsemansa pöydän. Hän toi mukanaan kaupan kuvaston, josta sen malli oli. Sanoin tytölle, että siitä vaan. Sen pöydän tekemisessä ei tarvittu jyrshintä. Sen sijaan monikaraporakoneen käyttö tuli tutuksi. Minulla on tässä näitä kuvia niistä pöydistä, mitä he tekivät. Tuossa on Pekan pöytä. Se on oikeastaan aika moderni. Siinä on lasilevy ja pyörät alla. Se on aivan kätevä pikkupöytä.

Meillä oli itse asiassa peräti kuusi perehtyjää. Eivät he kaikki olleet tästä puualasta niin kiinnostuneita. Joku tuli tänne vain kaverinsa perässä, ja hänelle tuli paljon poissaoloja. Puualan opiskeluun niistä lähti yksi. Se tyttökin, joka teki aivan hienon pöydän, meni aivan toiselle alalle. Olikohan se joku kauneudenhoitoala, vai mikä? Täällä se tyttö kuitenkin teki hommansa aivan hyvin. Olisi siitä voinut tulla puuseppäkin, mutta kun toinen ala kiinnosti. Ei se perehtyminen silti mennyt hukkaan. Varmaan joskus vielä tekee jotain puutöitäkin kotiinsa.

Ammattiopirustukset ja työkaaviot tulivat kaikille tutuiksi harjoitustöiden myötä. Meillä on ensimmäisen luokan kansiossa kaikista harjoitustöistä piirustukset ja työkaaviot. Ne käytiin läpi, ja lisäksi teetettiin erilaisten palikoiden kuvantoja. Se on myös ensimmäisen vuoden tehtäviä. Joiltakin kuvantojen teko sujui nopsasti, mutta joiltakin se vaati paljon aikaa. Tehtävissä tarvitsi sen vuoksi edetä vähän yksilölliseen tahtiin.

Kaiken kaikkiaan käytimme tutustumisessa ja perehtymisessä puuseppien ensimmäisen opiskeluvuoden tehtäviä. Tietysti niistä täytyi valita sopivat niin, etteivät ole liian vaikeita ja saa lyhyessäkin ajassa jotain näkyvää aikaan. Se oli myös tärkeää, että opiskelijat saivat itse suunnitella tarkemmin, millaisen työn tekisivät ja millä heillä itsellään olisi käyttöä omassa kodissaan.

Se minun täytyy kuitenkin sanoa, että vaikka meillä on paljon Nivel-luokkalaisille sopivia tehtäviä, niin ei niitä pysty hoitamaan, jos samanaikaisesti on oma 20 hengen luokka sisällä. Sen verran paljon siinä on käytännön ohjaamista ja hommien yhteensovittamista. Tutorit eivät voi niitä hoitaa yksinään, vaikka tutoreista oli paljon apua. Meillä oli se onni, että meitä on kolme opettajaa tässä samassa kopissa ja lisäksi oli mukana myös ammattimies. Näin me voitiin päivittäin organisoida Nivel-luokkalaisten työt ja jakaa hommat. Samalla oli hyvä, että voitiin keskenämme puhua ja miettiä, mitkä harjoitustyöt ovat käytökelpoisia ja miten saadaan opiskelijat sitoutumaan työhönsä.

Tutustumiskäynneillä ja perehtymisjaksoilla opiskelijoilla oli alaan liittyviä tietopuolisia ja käytännön tehtäviä, jotka ammattiopiston eri linjoille nimetyt kokeneet niveltäjäopettajat suunnittelivat yhteistyössä tutor-opiskelijoiden kanssa. Lisäksi perehtymisjaksoilla opiskelijat saattoivat suorittaa joitakin ammattiopiskelussa hyväksi laskettavia opintoja. Tällaisia olivat muun muassa puualan työturvallisuus, massiivipuutuote, turvallinen työskentely rakennustyömaalla, automaalauksen perusteet ja pohjustus.

Tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen onnistumisesta kerättiin opiskelijoilta kirjallisesti palautetta (liitteet 7 ja 10). Palautteet annettiin myös opettajille ja niitä käsiteltiin yhteisissä kokoontumisissa. Niiden perusteella pyrittiin jo lukuvuoden aikana tekemään parannuksia tutustumisten ja perehtymisjaksojen ohjelmiin.

Työharjoittelu

Nivel-luokkalaiset olivat lukuvuoden viimeisellä opintojaksolla työharjoittelussa keskimäärin viitenä päivänä viikossa. Nivel-luokan opettaja haastatteli jokaista opiskelijaa henkilökohtaisesti ennen työharjoittelupaikkojen etsimistä. Monelle opiskelijoista oli suuri yllätys, että työpaikkojen etsiminen oli ensisijaisesti heidän tehtävänsä.

Haastattelussa oli mahdollisuus selvittää nuoren kiinnostusta eri tehtäviin ja mahdollisia omia keinoja hankkia harjoittelupaikka huoltajien, tuttavien tai muiden avulla. Nuoria opastettiin työpaikkojen hankinnassa, ja he harjoittelivat ottamaan yhteyttä työnantajiin. Hyväksi käytettiin myös ammattiopiston eri osastoilla olevia tiedostoja työpaikoista sekä työvoimatoimiston nuorten neuvojan yhteyksiä työpaikoille. Opiskelijoiden ikä (alle 17 vuotta) rajoitti sijoittumista opiskelijoita kiinnostavien alojen työhön. Työharjoittelun aikana Nivel-luokan opettaja kävi työpaikoilla vähintään kolme kertaa ja piti säännöllistä yhteyttä opiskelijoihin ja heitä työssä ohjaaviin henkilöihin. Työharjoittelusta tehtiin työpaikkojen kanssa sopimukset (liite 12), ja opiskelijat saivat harjoittelustaan todistukset (liite 13).

Arkielämäntaidot ja henkilökohtainen ohjaus

Nivel-luokan alkuvaiheisiin (1. tai 2. opintojaksolle) sijoitettiin yhdessä catering-osaston kanssa suunniteltu Oman elämän eväät -kurssi (liite 6). Sen puitteissa Nivel-luokkalaiset saivat koko ryhmänä perustaitoja hoitaa omaa ruokatalouttaan, kotiaan ja vaatteitaan. Opiskelijat saivat myös itse tuoda esiin kysymyksiä ja pulmia, joita heille oli tullut vastaan näissä asioissa.

Arkielämän taitoihin kuului heti alkuvaiheesta säännöllisen päivärytmin opettelu ja soveltuihin kellonaikoihin sitoutuminen. Tätä harjoiteltiin oikein urakalla. Näistä pienistä arkisista asioista opiskelijat aloittivat omakohtaisen vastuunottamisen.

Ennen kurssin käynnistymistä opiskelijoiden oli toimitettava salmonellanäytteet. Tämä oli monille yllättävä ja kova paikka. Näytteen toimittaminen opetti opiskelijoille, mitä ruokahygienia on ja miten omia asioita hoidetaan esimerkiksi terveyskeskuksessa. Myöhemmin lukuvuoden aikana tehtiin tutustumiskäyntejä esimerkiksi työvoima- ja nuorisotoimistoon.

Koulun tulohaastattelulomaketta täyttäessään ja tulohaastatteluissa nuoret saivat käytännön tilanteessa oppia omat sosiaaliturvatunnuksensa, henkilötietonsa ja mitä allekirjoitukset merkitsevät asiapapereissa. Tulohaastattelussa luokan opettajalla ja opiskeli-

jalla oli mahdollisuus luoda rauhassa pohjaa kahdenkeskiselle yhteistyölle ja asettaa tavoitteita lähiajan työskentelylle. Samalla tuli kerrotuksi mukavat ja pulmalliset asiat, jotka sillä hetkellä askarruttivat.

Nivel-luokan opettajalle oli varattu koulupäivän alkuun ja loppuun aikaa opiskelijoiden henkilökohtaiseen ohjaukseen, joka oli säännöllistä. Opettaja keskusteli jokaisen opiskelijan kanssa muun muassa heille tehdyn opiskeluvaikeuksien tuloksista. Keskustelut rohkaisivat ja vahvistivat luottamusta omiin opiskelumahdollisuuksiin sekä auttoivat joitakin opiskelijoista ymmärtämään paremmin opiskeluvaikeuksiaan. Henkilökohtaisia keskusteluja käytiin vähintään joka opintojakson päättyessä sekä ennen yhteishakua ja työharjoittelupaikan hankkimista.

Nivel-luokan opettaja sopi jo alkusyksyn vanhempainillassa opiskelijoiden huoltajien kanssa tiiviistä yhteydenpidosta, etenkin jos opiskelija on poissa koulusta, myöhästee tai hänellä on muita hankaluuksia, kuten väsymystä, masennusta tai arkuutta. Vanhemmat pitivät poikkeuksetta hyvänä luokan opettajan välittömiä yhteydenottoja kotiin, kun jotain erityistä ilmeni. Vanhemmat ja huoltajat olivat myös oivallinen tuki luokan opettajalle, kun hänen piti esimerkiksi selvittää, miksi opiskelijat eivät sopimuksista huolimatta aloittaneet työskentelyä ammattiopiston linjoilla tai miksi opiskelija ei saanut työhön perehtymispaikassa tarvitsemiaan neuvoja ja riittävästi työtä. Näissä keskusteluissa tulivat luontevasti esiin aiemmat koulukiusaamiskokemukset, mieliala- ja terveysongelmat samoin kuin hyvin toimivat tai epäsoivat työharjoittelupaikat.

Opiskelijoiden jälkiohjaus Nivel-luokan päättyttyä

Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen tiedotettiin keväällä Nivel-luokan päättyessä, että heillä on tarpeen mukaan mahdollisuus saada opastusta ja ohjausta vielä syksyllä. Kesän ja syksyn aikana luokan opettaja on ollut henkilökohtaisesti yhteydessä kaikkiin Nivel-luokan päättäneisiin. Lisäksi kolme opiskelijaa on saanut jälkiohjausta työ- ja koulutusasioidensa järjestelyyn.

Opetushenkilöstö

- Nivel-luokan opettaja
- äidinkielen opettaja
- englannin opettaja
- ruotsin opettaja
- liikunnan opettaja
- opintolinjojen niveltäjäopettajat, 13 opettajaa

Nivel-luokan opettaja vastaa ryhmänohjaajan tehtävistä, opiskelijoiden henkilökohtaisesta ohjaamisesta, yhteistyöstä oppilaitoksen muihin opettajiin ja osastoihin, opetuksen järjestelyistä ja toiminnan koordinoinnista. Lisäksi hän toimii joidenkin aineiden opettajana. Kokeiluvuotena luokan opettaja hoiti matematiikan, fysiikan ja tietotekniikan opetuksen. Jotta Nivel-luokan opettaja pystyisi muodostamaan kiinteän ja jäntevän ohjaussuhteen kaikkiin opiskelijoihin ja huolehtimaan luokkaryhmän toimintakyvystä, hänen tulisi olla lähes päätoiminen. Opettajalla täytyy olla koko lukuvuoden ajan mahdollisuus useampana päivänä viikossa työskennellä luokkansa kanssa.

Nivel-luokan opettajan työssä ryhmänohjaajan taidot ja rooli ovat hyvin keskeisiä. Useimmilla luokan opiskelijoista on ollut vaikeuksia ja huonoja kokemuksia peruskouluissa. Monilla heistä erilaiset elämäntilanteeseen ja perheeseen liittyvät asiat saattavat vaikeuttaa opiskelua. Ryhmänohjaajana luokan opettaja on jatkuvasti vuorovaikutuksessa opiskelijoihin ja heidän huoltajiinsa. Hän joutuu usein selvittämään pulmatilanteita ja neuvottelemaan opiskelijan, huoltajien, muiden opettajien ja opiskelijahuollon kanssa. Opettajalle on eduksi, jos hänellä kokemusta joko erityisopettajan tai pajaohjaajan työstä. Lisäksi on tärkeää, että Nivel-luokan opettaja tuntee koulun toimintakäytäntöjä ja päätöksentekoa ja että hänellä olisi myös jokin ammatinopettajan pätevyys.

III Nivel-luokan toteutuksesta saadut kokemukset ja muutokset

III Nivel-luokan toteutuksesta saadut kokemukset ja muutokset

Ohjaaminen ja opiskelijoiden valinta

Keskustelu- ja tiedotustilaisuudet yhteistyötahojen kanssa ennen hakua olivat erittäin tärkeitä, jotta hakemuksiin saatiin mahdollisimman paljon tietoa. Opinto-ohjaajien oma tietämys kasvoi yhteisissä keskusteluissa, jolloin he osasivat paremmin kertoa Nivel-luokasta mahdollisille hakijoille.

Käynnistäminen ja ryhmäyttäminen

Toiminnalliset ja elämyspedagogiset työskentelymenetelmät ovat hyvä keino ryhmäyttää opiskelijoita ja auttaa heitä irtautumaan aikaisemmista peruskoulussa omaksutuisista käsityksistä ja asenteista koulunkäyntiin. Onnistumisen edellytyksenä on kuitenkin, että uudet työmenetelmät otetaan käyttöön heti koulun alkaessa. Ellei näin tehdä, niiden käyttöön ottaminen on myöhemmin vaikeaa, koska opiskelijoiden käsitykset opiskelusta uudessa luokassa muotoutuvat hyvin nopeasti aikaisempien koulukokemusten mukaisiksi. Tämä havaittiin myös Nivel-luokalla. Etenkin peruskouluaineiden opettajat miettivät kovasti, kuinka saada Nivel-luokkalaiset irrottautumaan peruskoulussa opituisista tavoista, asenteista ja ennakkoluuloista.

Nivel-luokan opettaja puolestaan mietti kokeiluvuoden jälkeen hyvän ryhmäytymisen etuja ja ansoja. Hänen kokemuksensa mukaan hyvin tiivis ryhmäytyminen saattaa johtaa siihen, että mukavaan ja turvalliseen porukkaan tottuneen opiskelijan on vaikea irtautua ryhmästä omille poluilleen työskentelemään. Hänen mielestään ryhmästä irtautumista on ilmeisesti myös harjoiteltava nuorten kanssa.

Nivel-luokan opetuksessa ja työskentelyssä kannattaa käyttää mahdollisimman paljon pienempiä ja suurempia projekteja ja harjoituksia, joista opiskelijalle on käytännön hyötyä arkielämässä. Ne tarjoavat myös oivan tilaisuuden integroida eri oppiaineiden si-

sältöjä toisiinsa mielekkäiksi kokonaisuuksiksi. Tällaisten projektien löytäminen edellyttää kuitenkin, että niitä etsitään hyvissä ajoin ennen toteuttamisajankohtaa, jolloin niihin voidaan varautua opetusjärjestelyissä. Koulun alkuvuikkojen ryhmyttävät tapahtumat pitää pääpiirteissään suunnitella jo keväällä ja varata niiden vaatimat paikat, henkilöresurssit ja välineet. Elokuussa kesälomien päättyessä tapahtumien järjestäminen ja paikkojen varaaminen ei yleensä onnistu.

Peruskouluaineiden opetus

Kokeiluvuoden opiskelijat pitivät erittäin hyvänä, että peruskouluaineet opetettiin tiiviiseen tahtiin heti lukuvuoden alussa. Heistä oli myös hyvä, että opetuksessa poimittiin oppiaineiden keskeiset asiat ja käytiin ne kunnolla läpi. He toivoivat, että seuraavana vuotena peruskouluaineiden opetukseen varattaisiin enemmän aikaa. Heidän mielestään esimerkiksi englannin tai ruotsin kielen, matematiikan ja tietotekniikan opetusta voisi olla enemmän. Lisäksi heillä oli kiinnostusta myös maantieteen ja biologian opiskeluun.

Kokeiluvuoden kokemukset osoittivat myös, että kunkin peruskouluaineen opetuksen pitää tapahtua yhtäjaksoisesti. Kokeiluvuotena äidinkielen opetus oli jaettu ensimmäiselle ja kolmannelle opetusjaksolle, minkä etenkin opettaja mutta myös opiskelijat kokivat erittäin hankalana.

Kaksi kolmasosaa opiskelijoista toivoi liikunnan opetuksen lisäämistä ja jatkamista myös muilla kuin kahdella ensimmäisellä opintojaksolla. Sen sijaan muutamat aktiivisesti urheilevat opiskelijat pitivät liikuntatunteja turhauttavina. Siksi päätettiin jatkossa suunnitella liikunnan opetuksen sisällöt lähinnä niiden opiskelijoiden lähtökohdista, jotka eivät harrasta liikuntaa ja joilla on siitä huono numero. Näille opiskelijoille liikunnan opetusta lisättiin ja annettiin mahdollisuus osallistua siihen pitkin kouluvuotta.

Opettajien mielestä peruskouluaineiden opetuksen suunnittelu sujui melko vaivattomasti yhdessä aikuislukion opettajien kanssa. Heiltä saatiin myös tietoa sopivasta opetusmateriaalista. Saatujen palautteiden pohjalta tehtiin syksyllä 2005 alkaneen Nivel-luokan opetussuunnitelmaan seuraavat muutokset.

Peruskouluaineiden opintoviikot jakoutuivat seuraavasti lukuvuosina 2004–2005 ja 2005–2006.

Peruskoulun oppiaine	lukuvuosi 2004–2005	lukuvuosi 2005–2006
äidinkieli	2	2
englanti	2	3
ruotsi	1	1
matematiikka	2	3
fysiikka	1	1
liikunta	1	2
tietotekniikka	1	2

Ammattiin suuntaava opetus

Opiskelijoiden mielestä tutustumiskäyntejä ammattiopiston linjoille oli liikaa, ja alkuinnostuksen jälkeen kiinnostus niihin laski. Vaarana saattaakin olla, että Nivel-luokan alkuvaiheessa tutustuminen moniin opintolinjoihin hämmentää ja sekoittaa opiskelijoiden ammatillisten suunnitelmien kypsyä. Jatkossa kannattaa jakaa tutustumiskäyntejä pidemmälle aikavälille syyslukukaudelle ja kevätlukukauden alkuun.

Opiskelijoiden siirtyminen ammattiopiston linjojen perehtymisjaksoille oli monelle vaikea askel. Irrtautuminen turvalliseksi ja tutuksi muodostuneesta omasta Nivel-luokasta jännitti monia. Joillakin opiskelijoilla se palautti mieleen muistoja aikaisemmista kielteisistä kokemuksista uudessa koululuokassa tai koulukiusaamisesta. Ehkä osittain näistä syistä jotkut opiskelijat valitsivat toisen perehtymislinjansa lähinnä kaveriensä eikä kiinnostuksensa mukaan. Alkuun tämä helpotti heidän työskentelyään uudessa paikassa, mutta pidemmän päälle opiskelijan motivaatio laski, koska opintolinja ei kiinnostanut.

Ensimmäisen perehtymisjakson hankaluuksien jälkeen valmisteltiin opiskelijoiden toiselle perehtymisjaksolle siirtymistä enemmän etukäteen ja tuettiin työskentelyn käynnistymistä. Opiskelijat kävivät vielä ennen jakson alkua tapaamassa ohjaavaa opettajaa, tutor-opiskelijoita ja muita linjan opiskelijoita. Lisäksi perehtymisjakson alussa Nivel-luokan opettaja kävi aamuisin katsomassa opiskelijoitaan työsaleissa ja vaihtamassa kuulumisia.

Opiskelijat kokivat kahdeksan viikon perehtymisjaksot liian pitkinä, vaikka he työskentelivätkin osastoilla keskimäärin kolmena päivänä viikossa. Tämä näkyi runsaina poissaoloina perehtymisjaksojen loppupuolella.

Kokeiluvuotena saatujen kokemusten ja palautteiden pohjalta päätettiin, että seuraavana vuonna:

- Perehtymisjaksot ovat neljän viikon pituisia.
- Perehtymislinjoina ovat puu, rakennus, pintakäsittely, metalli ja ajoneuvoasennus.
- Kunkin opintolinjan perehtymisjaksolle osallistuu koko luokka (12 opiskelijaa) kerrallaan.
- Perehtymisjakson laajuus on noin 2 opintoviikkoa/linja.
- Perehtymisjaksojen linjat kerrotaan hakijoille jo valintahaastattelussa, jotta he voivat paremmin arvioida omaa kiinnostustaan niihin.

Seuraavassa on tiivistetty perehtymisjaksojen ajoitus, kesto ja perehtymislinjojen määrä lukuvuosina 2004–2005 ja 2005–2006.

Lukuvuosi 2004–2005	Perehtymisen kesto/ opintolinja	Opintolinjoja	Ryhmäkoko
Opintojakso 3	8 viikon aikana 3 pv/vko	1	1–6, opiskelijoiden valinnoista riippuen
Opintojakso 4	8 viikon aikana 4 pv/vko	1	1–6, opiskelijoiden valinnoista riippuen
Lukuvuosi 2005–2006			
Opintojakso 3	4 viikon aikana 2 pv/vko	2	12 opiskelijaa
Opintojakso 4	2,5 viikon aikana 3 pv/vko	3	12 opiskelijaa

Arkielämäntaidot ja henkilökohtainen ohjaus

Oman elämän eväät -kurssin sijoittaminen ensimmäiselle opintojaksolle oli onnistunut ratkaisu. Se toi sopivaa vaihtelua peruskouluaineiden opiskelun lomaan ja tutustutti opiskelijoita toisiinsa.

Kokeiluvuotena tuli selvästi esiin, kuinka tärkeää on ensimmäisten kouluviikkojen opintokäyntien ja tapahtumien sopiminen jo keväällä. Elokuussa niiden järjestely oli erittäin työlästä, ja osa tapahtumista jäi toteutumatta. Myös opiskelijoiden kuljetukset opinto-

känneille ja retkille olivat hankalia järjestää, koska auton saaminen kuljetuksiin esimerkiksi työmaille oli vaikeaa.

Henkilökohtaisen ohjauksen ajoille oli varattu lukujärjestyksessä oma paikkansa. Tämä antoi sekä opettajalle että opiskelijoille mahdollisuuden riittävän tiiviiseen henkilökohtaiseen työskentelyyn ja ohjaamiseen.

Kokeiluvuoden aikana huomattiin, että Nivel-luokan opettajalla olisi hyvä olla varahenkilö, joka tutustuisi opiskelijoihin vähän lähemmin ja pystyisi sairastumis- ja kriisitilanteissa olemaan luokan opettajan apuna. Ihanteellista olisi, jos varahenkilö olisi eri sukupuolta kuin luokan opettaja. Havaitimme, että joillekin opiskelijoille oli helpompi puhua henkilökohtaisemmista asioistaan jommankumman sukupuolen kanssa. Nivel-luokan opettajan varahenkilö voisi olla esimerkiksi erityisopettaja, opinto-ohjaaja, kuraattori tai joku muu tehtävään halukas henkilö.

Nivel-luokkalaisten kokemuksia

Uusilta Nivel-luokkalaisilta kysyttiin loppusyksystä 2005 heidän mielipiteitään Nivel-luokasta. Jokainen vastasi innokkaasti. Seuraavassa on poimintoja eri opiskelijoiden vastauksista.

Mikä on hyvää ja innostavaa Nivel-luokalla?

”Luokalle valittiin hyvin erilaiset ihmiset, se on hyvä. Luokka on tehty meitä varten ja saamme itse päättää viihtyvyydestä. Opettajat on hyviä, ja ottavat mielipiteet hyvin huomioon. On hauska tutustua myös eri linjoihin ja näemme mihin ensi vuonna mennä.”

”Parasta on motivoiva opetus ja ennen kaikkea patistava opetusmenetelmä. Hyvä luokkahenki ja luokan ulkomuoto antavat myös energiaa opiskeluun. Kaikkein parasta on kuitenkin, että jokainen oppilas on hyväksynyt luokkatoverit ja pyrkii edes jollakin tavalla tutustumaan kaikkiin oppilaisiin eikä kukaan ei tuomitse toista erilaisuuden tai jonkin muun ‘poikkeaman’ takia.”

”Luokka on kotoisa ja värikäs. Opetus on hyvää, ja koulussa kannattaa käydä, vaikka ei jaksaisi, koska muuten jää jälkeen muista ja se tekee hallaa numeroiden korottamisessa...”

”Opetus on paljon ‘ihmisläheisempää’ ja opettajamme on kärsivällisempi kuin peruskoulussa. Luokkatoverit on kivoja, eikä ketään aliarvioida. Voi sanoa suoraan häpeilemättä, jos ei tiedä jotain vastausta ilman et kukaan nauraa...”

”On kiva, että voi ottaa uuden alun, kun aloittaa uudessa koulussa. Tulee parempi halu opiskella, kun ei tarvitse jumittaa neljää vuotta samassa paikassa.”

Jos Nivel-luokan opetus olisi peruskoulussa, niin mikä olisi ollut erilaista kuin nyt?

”Jos Nivel-luokka olisi yläasteella, niin tuskin koskaan olisin sinne eksynyt. Se olisi ollut noloa, kun ois joutunut jäämään vanhaan kouluun. ‘Kato toi on kymppiluokalla, hah hah.’ Nivel-luokan periaate ei pääsisi toteutumaan peruskoulun tiloissa.”

”Tulisi olo, että on jäänyt luokalle yms. Ja tähän on tavallaan kertausta, mutta ammattikoulun tiloissa järjestettynä olemme tavallaan ammattikoulun opiskelijoita.”

”No jos tämä olisi samassa koulussa kuin missä olin yläasteella, niin ei varmaan jaksaisi kunnolla keskittyä opiskeluun, koska yläaste meni niin pieleen. Silloin olisi tullut yläastefilis eli tosi huono juttu. Olemmehan kuitenkin jo suorittaneet yläasteen ja nyt käymme nimenomaan ammattikoulua.”

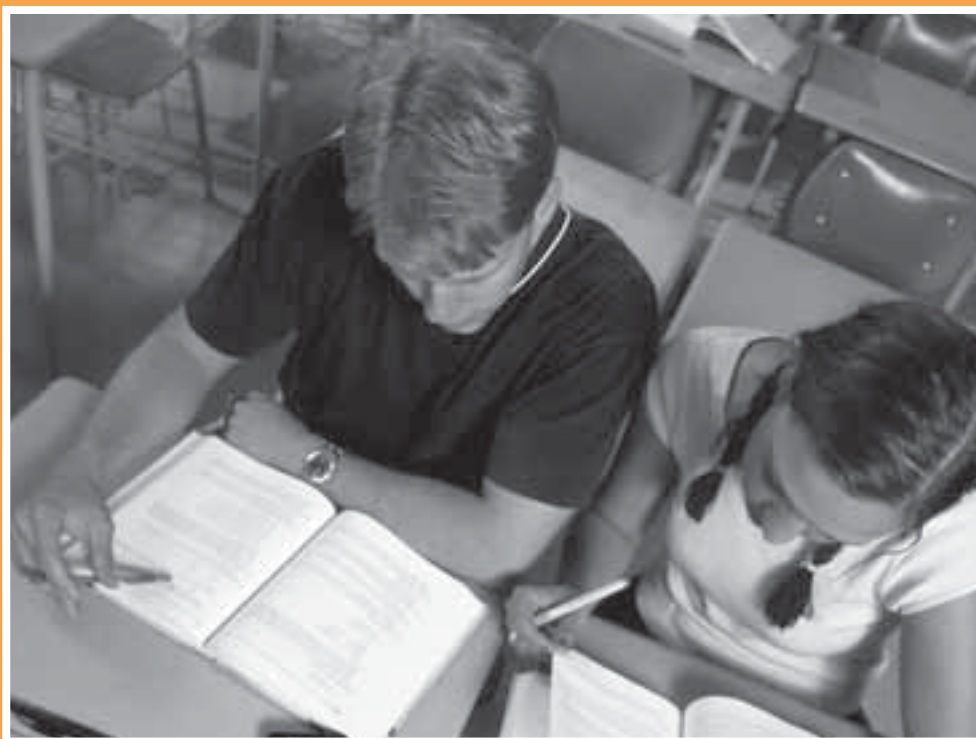
Tulokset

- Kaikki opiskelijat olivat mukana luokan päättymiseen asti eikä kukaan keskeyttänyt. Suoritettujen opintojen määrä vaihteli yksilöllisesti sovitun suunnitelman mukaan 21 opintoviikosta 38 opintoviikkoon. Valtaosa opiskelijoista suoritti vähintään 35 opintoviikkoa.
- Peruskoulutodistustaan paransi 11 opiskelijaa. Eniten peruskoulun arvosanoja korotettiin matematiikassa, englannin kielessä ja liikunnassa, mutta myös muissa aineissa.
- Useampi peruskoulussa liikuntaa vierastanut opiskelija löysi liikunnan ilon ja innostuksen.
- Moni opiskelija ei ollut peruskoulussa oppinut matematiikan keskeisiä taitoja. Nivel-luokalla he tunsivat oppineensa ne kunnolla. Se lisäsi heidän itseluottamustaan ja uskoa omiin opiskelumahdollisuuksiinsa jatkossa. Tämä on merkittävä saavutus, koska oppimisvaikeuksia koskevissa tutkimuksissa on todettu, että matematiikan oppimisvaikeudet pikemminkin kasvavat kuin vähentyvät siirryttäessä peruskoulun ylimmille luokille. Yhtenä selityksenä tähän on todettu olevan, että jotkin keskeiset matematiikan taidot on peruskoulun alkuvaiheissa opittu heikosti.

- Ammatillisissa opinnoissa hyväksi luettavia opintoja suoritti 10 opiskelijaa. Heistä neljä keräsi näitä opintoja jopa 10 opintoviikkoa.
- Nivel-luokan aikana lähes jokaisen opiskelijan ammatilliset suunnitelmat muuttuivat useaan otteeseen. Monen opiskelijan jatkosuunnitelmat selkiytyivät vasta aivan loppukeväästä.
- Opiskelijoista 10 aloitti jatko-opinnot syksyllä 2005. Heistä neljä sai opiskelupaikan joustavan valinnan kautta työskenneltyään ammatillijan perehtymisjaksolla aktiivisesti ja tehtyään tehtävänsä kunnolla.
- Opiskelijat sijoittuivat muun muassa rakennus-, puu-, pintakäsittely- ja metallialan opintoihin sekä kauneudenhoito-, kaupan ja hallinnon ja sosiaali- ja terveysalan opintoihin.
- Jälkiohjausta sai kolme opiskelijaa, ja heille syntyi sopiva jatkosuunnitelma.

Nivel-luokan opiskelijoiden opintosuorituksia sekä koulutukseen ja työhön sijoittumista kuvataan julkaisussa "Joint-Nivel-projekti ammattiopintojen käynnistymisen tukena. Toiminnan arviointia ja tuloksia" (Kuntoutussäätiön työselosteita 31/2005).

IV Johtopäätöksiä ja kehitettävää

IV Johtopäätöksiä ja kehitettävää

Järvenpään ammattiopistossa toteutettu Nivel-luokka kiinnosti ja innosti peruskoulun päättäviä nuoria. Se merkitsi heille matkaa eteenpäin pois peruskoulusta kohti oman ammatin löytämistä ja omavastuista elämää. Uusi opiskeluympäristö, jossa suuri osa opiskelijoista oli Nivel-luokan opiskelijoita vanhempia tai samanikäisiä, asetti heille myös haasteen kehittää itseään ja asennoitua uudella tavalla omaan opiskeluunsa. Verrattuna peruskoulussa toteutettuun kymppiluokkaan ammattikymppi merkitsi nuorille uutta mahdollisuutta vanhan kertaamisen tai ”luokalle jäämisen” sijaan.

Seuraavat johtopäätökset ja kehittämisehdotukset ovat tulleet esiin Nivel-luokkaa kehitettäessä ja toteutettaessa. Ne koskevat suurelta osin myös niin sanottua ammattikymppiopetusta.

Nivel-luokalla on tärkeää painottaa kaikille yhteisen opetuksen ohella yksilöllistä opetusta ja oppimispolkuja, koska opiskelijoiden tarpeet ja edellytykset ovat hyvin monenlaisia. Opiskelijoiden ammatillisten ratkaisujen tueksi tarvitaan myös mahdollisuutta kokeilla ammattiopiskelua käytännössä. Tämä edellyttää opetushenkilöstöltä ammattiopetuksen taitoja ja välineistöä, joita peruskoulussa ei pystytä tarjoamaan.

Nivel-luokalla peruskouluaineiden opetus sujui melko mutkattomasti, koska aikuisluokassa oli pitkäaikainen kokemus ja tieto peruskoulun aineiden opettamisesta lähtökohdiltaan erilaisille opiskelijaryhmille. Sen sijaan ammatillisten linjojen opintoihin tutustumisen ja perehtymisjaksojen ohjelmien suunnittelu oli työlästä ja siihen jäi liian vähän aikaa. Jatkossa tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen suunnitteluun täytyy panostaa pitkäjänteisesti. Tutustumis- ja perehtymisjaksoille tarvitaan pedagogisella asiantuntemuksella laadittuja suunnitelmia sekä opetus- ja harjoituskansioita, joita opettajat voivat käyttää työssään. Ammatillisten opintojen ensimmäisen vuoden opetussuunnitelmista on poimittavissa ja muokattavissa sopivia tehtäviä, mutta mielekkään kokonaisuuden rakentaminen ja tekniikan alalla myös työturvallisuusnäkökohtien riittävä huomiointi vaativat oman panostuksensa suunnitteluun.

Nivel-luokan opetus koostuu kolmesta sisällöltään ja opetuksen luonteeltaan erilaisesta osasta: peruskouluaineiden opetuksesta, opiskelijan ammatinvalintaa pohjustavasta ammattiin suuntaavasta opetuksesta sekä omavastuisen elämän taitoja rakentavasta opetuksesta ja ohjauksesta. Se, miten näitä oppimisen alueita yhdistellään toisiinsa ja jaksotetaan, vaatii vielä paljon suunnitelmallista kokeilua ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia. Parhaimmillaan opetus ja oppiminen voivat edetä erilaisten projektien kautta, joissa yhdistyvät mielekkäällä tavalla useammat opetukselliset sisällöt ja tavoitteet. Sopivien oppimisprojektien löytäminen ja kokeileminen vaatii pitkäjänteistä ideointia, suunnittelua ja toteuttamista pienin askelin.

Hyvin suunniteltuja ja monipuolisia tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen ohjelmia voidaan ammattikymppien opetuksen lisäksi käyttää peruskoululaisten ammattiopintoihin tutustuttamiseen, ammattioppilaitoksessa toteutetuilla TET-jaksoilla, koulutuskokeiluissa ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden linjavaihtoa suunniteltaessa.

Toiminnallisten tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen organisointi osaksi ammattioppilaitoksen opetustyötä vaatii monipuolista lukujärjestysten, opetusresurssien ja opetuksen toteutuksen asiantuntemusta sekä yhteistyötä eri ammattilinjojen, opettajien ja koulunjohdon välillä. Tällä on vaikutuksia koko oppilaitoksen toimintarakenteisiin ja käytäntöihin sekä opettajien tehtäväkuviin. Tätä kehittämis- ja muutostyötä kannattaa toteuttaa ammattiala kerrallaan kooten kokemuksia ja esimerkkejä onnistuneista ratkaisuista.

Pitkällä tähtäimellä kannattaisi kehittää saman koulutuskuntayhtymän alueella sisällöltään erilaisia ammattikymppiluokkia. Tarvetta olisi esimerkiksi luoda ammattikympejä kaupan ja hallinnon alalle tai sosiaali- ja terveysalalle. Parhaimmillaan koulutuskuntayhtymän alueen ammattikymppit muodostaisivat verkoston, jonka sisällä opiskelijat voisivat nykyistä huomattavasti helpommin käydä tutustumassa ja perehtymässä alueen koulujen tarjoamiin ammatillisiin vaihtoehtoihin.

Jatkossa myös ammattikymppien, nuorten työpajojen ja ammattioppilaitosten työpajojen yhteistyötä tulisi kehittää toisiaan täydentäväksi nuorten ammatinvalintaa ja ammattiopintojen loppuunsaattamista tukevaksi verkoksi. Esimerkiksi jotkut työpajoissa olleet nuoret voisivat jatkaa ammattikymppillä ja vastaavasti jotkut ammattikymppille hakevista nuorista voisivat ensin hyötyä pajatoimintaan osallistumisesta.

Liitteet

- Liite 1.** Nivel-luokan suunnitteluprosessi
- Liite 2.** Nivel-luokan esite hakijalle (s.1) ja lisätietoja ohjaavalle henkilölle (s.2–3)
- Liite 3.** Hakulomake
- Liite 4.** Valintahaastattelu ja kyselylomake
- Liite 5.** Ohjeita tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen suunnitteluun
- Liite 6.** Oman elämän eväät -kurssin ohjelma
- Liite 7.** Tutustumiskäynnin palautelomake opiskelijalle
- Liite 8.** Esimerkkejä perehtymisjaksojen ohjelmista
- Liite 9.** Perehtymisjakson viikkoseuranta
- Liite 10.** Perehtymisjakson palaute
- Liite 11.** Opiskelijan itsearviointi omasta työskentelystään opintojakson päättyessä
- Liite 12.** Työpaikan ja oppilaitoksen sopimus työharjoittelusta
- Liite 13.** Työharjoittelun arviointilomake
- Liite 14.** Opetusmateriaali ja -tarvikkeet
- Liite 15.** Opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa käytettyjä lähteitä
- Liite 16.** Joint-Nivel-projektin ohjaus- ja kehittämissryhmät

Liite 1. Nivel-luokan suunnitteluprosessi

kl 2003	Projektin alkuneuvottelut yhteistyötahojen kanssa
sl 2003 elokuu- syyskuu	Alkutiedotus oppilaitokselle, Kehittämisyhmän käynnistys
lokakuu marraskuu joulukuu	Kartoitusvaihe: tutustumiskäyntejä, projektiraportteihin tutustumista, haastatteluja <ul style="list-style-type: none"> • Mitä hyviä nivelluokan malleja on? • Millaisia ovat nivelvaiheen luokat lähiympäristössä ja mitä tavoitteita niillä on? • Millaista nivelluokkaa toiminta-alueella tarvitaan?
kl 2004 tammikuu- helmikuu	Nivel-luokan mallin valinta <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaitoksen SWOT, mihin meillä on tarvetta, resursseja ja osaamista? • Vaihtoehtoiset toimintamallit • Riskitekijöiden ennakointi ja huomioiminen • Luokan toimintamallin valinta, tavoitteet, kohderyhmän rajaus Päätettiin opetussuunnitelma ja opiskelijavalintamenettelyt Tiedotusmateriaalin valmistaminen, tiedottaminen suullisesti ja kirjallisesti <ul style="list-style-type: none"> • ammattioppilaitoksen henkilökunta, opinto-ohjaajat, työvoimatoimisto, nuorten palveluita tuottavat tahot
maaliskuu- huhtikuu	Tarkennukset opetussuunnitelmaan ja opiskelijavalintaan
toukokuu	Ammattiin suuntaavan opetuksen suunnittelun yleisohjeet Peruskouluaineiden opetuksesta ja tenttimisestä sopiminen aikuislukion kanssa Niveltäjäopettajien nimeäminen
sl 2004 elokuu syyskuu lokakuu marraskuu joulukuu	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedotus koko koululle • Peruskouluaineiden opetuksen ja tenttimisen suunnittelu • Tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen ohjelmien suunnittelun käynnistys • Tutustumiskäyntiohjelmat ja palautteet opiskelijoilta • Perehtymisjakso-ohjelmat ja palautteet opiskelijoilta
kl 2005 tammikuu helmikuu maaliskuu huhtikuu toukokuu	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedottaminen uudesta Nivel-luokasta • Opiskelijoiden palautteet perehtymisjaksoista, peruskouluaineiden ja muusta opetuksesta • Työharjoittelupaikkojen hankinta • Opiskelijoita opettaneiden opettajien palautteet, tulosten arviointi • Opiskelijoiden huoltajien palautteet • Jälkiohjauksen suunnittelu • Vuonna 2005 alkavan Nivel-luokan opetussuunnitelman tarkistaminen
sl 2005 kesäkuu syyskuu lokakuu marraskuu	Jälkiohjaus Tulosten koonti ja raportointi

Liite 2. Nivel-luokan esite hakijalle ja lisätietoja ohjaavalle henkilölle

TERVETULOA NIVEL-LUOKALLE

Nivel-luokalle kannattaa hakea, kun haluat

- vielä miettiä, mikä sinusta tulee isona
- korottaa peruskoulun arvosanoja
- tutustua eri ammatteihin

Nivel-luokalla opiskelu kestää yhden lukuvuoden ja sisältää

- peruskouluaineiden opiskelua (AI, FY, EN, LI, MA, RU, AT)
- perehtymisjaksoja ammattiopiston osastoilla
- käytännön elämäntaitojen opiskelua
- tutustumiskäyntejä työpaikoille
- työharjoittelua

Hakeminen ja valinta

- hakea voivat peruskoulun keväällä päättävät sekä 1–3 vuotta sitten päättäneet
- hakulomakkeita saa opinto-ohjaajilta, Järvenpään ammattiopiston toimistosta sekä työvoimatoimistosta
- hakemusten perusteella osa hakijoista kutsutaan haastatteluun

Hakuaika päättyy:

Haastattelujen ajankohta:

Lisätietoja Nivel-luokasta antavat:

Nivel-luokan opettaja	puh.
Kuraattori	puh.
Opinto-ohjaaja	puh.
Tai sähköpostilla:	

Nivel-luokalla

- on käytännön toimintaa ja tutustumista eri ammatteihin
- saa elävän kuvan ja tuntuman teknologia-alan opintoihin
- voi parantaa opiskeluvalmiuksia sekä joissakin aineissa peruskoulutodistusta ja pääsy-mahdollisuuksia opintoihin
- voi suorittaa joitain ammattiopintoihin kuuluvia osia
- työskennellään yhdessä pohtien ja tehden
- saa eväitä ohjata omaa elämää eteenpäin

Opintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt:

Opetuksen ja ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija luottaa omaan kykyihinsä, selviytyy päivittäisen elämän tilanteista ja pystyy kehittämään omia taitojaan suunnitella ja ohjalla elämäänsä vastuullisesti. Koulutuksella tuetaan opiskelijan myönteistä kehitystä ja vahvistetaan hänen itsetuntoaan ja elämäntaitojaan.

Opetusmenetelminä käytetään runsaasti yhdessä pohtimista ja tekemistä sekä kokemusten ja tietojen hankintaa eri ammattitehtävistä.

Lukuvuoden opiskelu jakaantuu viiteen jaksoon. Opetus koostuu opiskeluvalmiuksia vahvistavista peruskouluaineista (14 ov), arkielämän taitoja ja oman elämän suunnittelua tukevista aineista (7 ov) sekä ammattiin suuntaavasta ohjelmasta (19 ov). Kahdella ensimmäisellä jaksolla noin puolet opetuksesta on opiskelun käynnistymistä edistäviä, oman elämän perusvalmiuksia ja ohjaamista sekä ammattialan selkiinnyttämistä tukevaa opiskelua. Toinen puoli on peruskoulun opetussuunnitelmaan perustuvaa yleisaineiden opiskelua. Jaksoilla 3–5 painotetaan ammattiin suuntaavaa ja ohjaavaa opiskelua. Tähän kuuluu tutustumista erilaisiin teknologia-aloihin esimerkiksi ammattiopiston eri osastoilla.

Henkilökohtaisten opetus- ja ohjaussuunnitelmien laatiminen

Jokaiselle laaditaan henkilökohtainen opiskelu- ja ohjaussuunnitelma. Se perustuu opiskelijan omaan tarpeisiinsa, tavoitteisiinsa ja edellytyksiinsä. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä opiskelijan ja mahdollisuuksien mukaan hänen huoltajansa kanssa. Lisäksi opiskelija rakentaa Nivel-luokan aikana itselleen ammatillisen jatkosuunnitelman.

Opetuskokonaisuudet

Peruskouluaineiden opetus (14 ov)

Peruskoulun oppimäärään perustuva opetus (opetus etupäässä syyslukukaudella):

Äidinkieli ja viestintä	2 ov
Ruotsi	1 ov
Englanti	3 ov
Matematiikka	3 ov
Fysiikka	1 ov
Tietotekniikka	2 ov
Liikunta/terveystieto	2 ov

Kun opiskelija haluaa korottaa jonkin peruskoulun arvosanan, niin hän korottaa sen tenttimällä aikuislukioon, joka antaa suorituksesta todistuksen. Halutessaan opiskelija voi suorittaa/korottaa useita peruskoulun arvosanoja. Korotetut arvosanat otetaan huomioon seuraavan kevään yhteisvalinnassa. Nivel-luokalla on myös mahdollisuus suorittaa joitain ensimmäisen ammatillisen opiskeluvuoden opintojen osia. Ne voidaan hyväksyä suorituksiksi, kun opiskelija aloittaa varsinaiset ammattiopinnot.

Arkipäivän taidot ja henkilökohtainen ohjaus (7 ov)

Ruuanlaitto ja leipominen

Opiskelija saa taitoja ja tietoja valmistaa maittavaa ruokaa ja järjestää pieniä kodin juhlatilaisuuksia. Keittiössä työskennellen voi kehittää oma-aloitteisuutta, yhteistyötaitoja ja suunnitelmallisuutta.

Käsillä tekemisen taidot

Opiskelija oppii valmistamaan itselleen tai kotiinsa jotain seuraavista käsitöistä: ompelu-, metalli-, rakennus-, pintakäsittely- tai puutyöt. Hän oppii hankkimaan taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti työssä tarvitsemiaan materiaaleja. Hän osaa käyttää tarvikkeita oikein sekä valita sopivat ja turvalliset työmenetelmät. Hän voi myös opetella pieniä kodin korjaustaitoja, kuten tapetointia, maalausta, polkupyörän tai henkilöauton huoltoa.

Oman elämän suunnittelu, toimiminen yhteiskunnassa ja ryhmässä

Opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta elämästään. Hän saa itseluottamusta ja löytää keinoja selvittää erilaisista elämäntilanteista ja tehtävistä. Opetuksessa on muun muassa:

- Omat vahvuudet ja voimavarat
- Vuorovaikutustaidot ja yhteistyö ryhmässä
- Selviytymistäidot vaikeissa tilanteissa ja keinot saada apua
- Oman elämän, rahan käytön ja talouden suunnittelu
- Opintososiaaliset edut, toimeentulotuki ja työttömyysturva
- Asunnon hankkiminen
- Harrastukset ja harrastuspaikat
- Vierailijoita ja asiantuntijoiden alustuksia

Ammattiin suuntaava opetus (19 ov)

Oman ammattialan selkiinnyttäminen

- Opiskelija laatii suunnitelman omasta opiskelustaan vuoden aikana yhdessä ohjaavan opettajansa kanssa.
- Opiskelija pääsee tutustumaan oppilaitoksen linjoilla työskentelyyn käytännössä
- Mahdollisuuksien mukaan opiskelija voi tutustua jossakin muussa oppilaitoksessa häntä kiinnostaviin aloihin.

Opiskelija voi kokeilla työtä ja opiskelua ammattiopiston eri linjoilla muun muassa:

- puu, rakennus ja pintakäsittely
- ajoneuvoasennus
- metalli

Opiskelija tutustuu vähintään yhteen ammattialaan työharjoittelussa työpaikalla.

Opintojen järjestäminen

Opetusta järjestettäessä keskeisenä tavoitteena on, että käytännön tekeminen ja teoria limittyvät pitkin matkaa toisiaan tukien. Erilaisia opetusmenetelmiä ja toiminnallisia harjoituksia käytetään vaihtelevasti ja monipuolisesti. Koulutuksen aikana tehdään tutustumiskäyntejä lähialueen työ- ja koulutuspaikkoihin. Opiskelijat tekevät oppimistehtäviä ja heitä tuetaan itseohjautuvuuteen sekä aktiivisesti seuraamaan ja arvioimaan oman opiskelunsa edistymistä.

Opiskelijoiden jatkosuunnitelmat

Tavoitteena on, että opiskelijat jatkavat Nivel-luokan jälkeen opiskeluaan eri koulutusaloilla. Opiskelijoita tuetaan yksilöllisen ohjauksen avulla hakeutumaan heille sopivaan koulutukseen. Mikäli opiskelija Nivel-luokan aikana osoittaa olevansa kiinnostunut ja omaavansa riittävät valmiudet opiskella jollain ammattopiston linjalla, niin hän voi päästä ko. linjalle ”joustavan valinnan” kautta.

Liite 3. Hakulomake

Oppilaitoksen nimi
Hakemus luokalle

Täytä lomake. Liitä mukaan jäljennös peruskoulun päättötodistuksesta.

HENKILÖTIEDOT	
Sukunimi	Etunimet
Henkilötunnus	Kotikunta
Lähiosoite	Postinumero ja postitoimipaikka
Sähköpostiosoite	Puhelinnumero kotiin/ matkapuhelin
LÄHIN OMAINEN: Huoltaja (alle 18 v) ☐ Muu lähiomainen ☐	
Nimi	
Lähiosoite	Postinumero ja postitoimipaikka
Sähköpostiosoite	Puhelinnumero kotiin/ matkapuhelin
Mikä koulussa oli mukavaa, mistä pidit?	
Mikä koulussa oli vaikeaa tai hankalaa?	
Missä olet ollut työelämään tutustumisjaksolla (TET) tai työssä?	
Työpaikka ja tehtävät	Minä vuonna ja suunnilleen kuinka kauan?
Mitä odotat Nivel-luokalta?	
☐ Voin tutustua johonkin ammattiliinjaan, mihin (voi mainita useampia)?	
☐ Saan kavereita ja tekemistä	☐ Saan ohjausta ja neuvoja
☐ Voin suorittaa tai parantaa peruskoulun arvosanoja, esimerkiksi missä aineissa?	
☐ Jotain muuta, mitä?	
Muuta tärkeää (esim. kysymyksiä, terveydentila, erityisopetustarpeet)	
Päiväys	Hakijan allekirjoitus
Päiväys	Huoltajan allekirjoitus (alle 18 v)

Liite 4. Valintahaastattelu ja kyselylomake

Valintahaastattelu

Hakijan nimi	
Luokan nimi	Opintovuosi
Oppilaitoksen nimi	

1. Taustatietoja: Hakijaa ja hänen perhettään koskevat tiedot

Nimi ja henkilötunnus _____
Osoite _____
Puhelinnumero _____
Sähköpostiosoite _____

Huoltajien nimet ja yhteystiedot _____

Perheen jäsenet, nimi, ikä ja mitä tekevät? _____

Perhetilanne, asuminen ja terveys _____

2. Opiskeluja koskevat tiedot

Edellisen koulusi tai oppilaitoksesi nimi _____ Minä vuonna opiskelusi päättyi? _____

Edellinen luokanvalvojasi tai muu opinto-ohjelmasi järjestelyistä vastannut henkilö?
Nimi _____

Haitko toisen asteen koulutukseen? Jos hait niin mihin? _____

Mikä koulussa oli kivaa? _____

Mitkä oppiaineet olivat sinulle helppoja? _____

Mitkä oppiaineet olivat sinulle vaikeita? _____

Mitä opiskeluja haittaavia tekijöitä koulussa oli? _____

Jos koulunkäynnissäsi oli vaikeuksia, milloin ne alkoivat? _____

3. Opiskelun tukemiseen liittyvät tiedot

Onko sinulla joskus ollut seuraavia vaikeuksia?

Lukemisen ja/tai kirjoittamisen vaikeutta	☐ Ei	☐ Kyllä, milloin? _____
Matematiikan oppimisvaikeutta	☐ Ei	☐ Kyllä, milloin? _____
Käden taitojen vaikeutta	☐ Ei	☐ Kyllä, milloin? _____
Keskittymisen vaikeutta	☐ Ei	☐ Kyllä, milloin? _____
Vaikeutta muistaa asioita	☐ Ei	☐ Kyllä, milloin? _____

Onko sinua koskaan tutkittu opiskeluvaikeuksien vuoksi? Kuka, missä ja koska?

Millaista tukea olet aiemmissa opinnoissasi saanut?

Olen ollut tukiopeutuksessa. En Kyllä, missä aineissa ja milloin?

Olen saanut lukiopetusta tai muuta erityisopetusta.

En Kyllä, missä aineissa ja milloin?

Olen saanut vapautuksen jostakin aineesta.

En Kyllä, missä aineissa ja milloin?

Olen ollut pienryhmässä, erityisluokalla, pajakoulussa tai opiskellut muuten henkilökohtaisen opinto-ohjelman mukaan.

En Kyllä, missä ja milloin?

4. Nykytilanne: vapaa-aika, kaverit ja pähteiden käyttö

Miten vietät päiväsi? Tärkeimmät harrastuksesi tällä hetkellä.

Kuinka monta läheistä kaveria sinulla on?

Tupakoitko? Jos tupakoit, niin kuinka paljon?

Käytätkö alkoholia? Jos käytät, niin mitä ja kuinka usein/paljon kerralla?

Oletko kokeillut huumeita? Jos olet, niin mitä ja kuinka monta kertaa?

5. Tulevaisuuden odotukset

Kerro millainen ihminen mielestäsi olet ja missä olet hyvä?

Missä asioissa haluaisit kehittyä? / Mitä haluaisit kehittää itsessäsi?

Millainen olet ryhmässä ja millaisen roolin otat?

Mitä asioita arvostat ja mistä unelmoit?

Kuvittele itsesi viiden vuoden päähän. Missä olet ja mitä teet?

Minkälaisia tavoitteita sinulla on lähimmän puolen vuoden/vuoden aikana?

Minkä asian tarvitsee muuttua / parantua, jotta saavutat tavoitteesi?

Mitä olet itse valmis tekemään tavoitteesi eteen ja keittä mahdollisesti tarvitset siinä apua? _____

Miten toivot Nivel-luokan auttavan sinua pääsemään tavoitteisiisi?

Mitä tavoitteita huoltajasi asettavat Nivel-luokalle ja miten he voivat tukea sinua?

Miksi hait Nivel-luokalle?

Miksi sinut olisi syytä valita Nivel-luokalle?

Kiitos vastaamisesta!

Annetut tiedot ovat luottamuksellisia.

Paikka ja aika _____

Hakijan allekirjoitus _____

Liite 5. Ohjeita tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen suunnitteluun

Ohjeita Nivel-luokkalaisten tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen suunnitteluun

TUTUSTUMISKÄYNTI

Opiskelijat tutustuvat muutaman tunnin ajan opintolinjan opintoihin ja työhön. Tutustumiskäynnit järjestetään lukuvuoden 1.-2. opintojaksolla.

PEREHTYMISJAKSO

Opiskelijat työskentelevät ja opiskelevat viidellä opintolinjalla keskimäärin kolme päivää viikossa vähintään 2,5 viikon ajan. Perehtymisjaksot sijoittuvat lukuvuoden 3.-4. opintojaksoille.

Tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen ohjelmat suunnitellaan osastoilla. Tavoitteena on, että etukäteen rakennetaan "työkalupakki", jossa on tehtäviä ja harjoituksia, joista voi koota tilanteen mukaan sopivan ohjelman.

Sekä tutustumiskäyntien että perehtymisjaksojen suunnittelussa kannattaa käyttää hyväksi 2. ja 3. vuoden sekä tutoropiskelijoiden kekseliäisyyttä ja osaamista. Nuoret ovat usein parhaita asiantuntijoita ja tehtävien ideoijia.

1. OHJEITA JA IDEOITA TUTUSTUMISKÄYNTIEN SUUNNITTELUUN

Tutustumiskäyntien tärkein tavoite on, että niistä muodostuu elävä, vaihteleva ja alaan kiinnostusta herättävä rupeama.

Tutustumiskäyntien ohjelmaa suunnitellessa kannattaa etsiä tehtäviä ja harjoituksia, joita opiskelijat voivat tehdä myös omatoimisesti. Tutustujat voivat esimerkiksi työskennellä pareittain heille annettujen alkuohjeiden ja materiaalin pohjalta. Alkuohjeiden lisäksi opettaja/ohjaaja on mukana käsiteltäessä työskentelyn lopputuloksia.

- Tutustumiset toteutetaan yleensä kahden tai neljän hengen ryhmissä, aikaa käytetään 3-6 tuntia.
- Tutustumiset koostuvat tietuopolisista kysymyksistä ja visailuista sekä käytännön pienistä harjoitustehtävistä, jotka antavat elävää esimakua alan hommista tai opinnoista. Tietuopolisiin tehtäviin käytetään tutustumisajasta vähintään kolmannes ja enintään puolet.
- Kysymyksiä, visailuja, harjoitustehtäviä ja "tehtäväratoja" kannattaa ideoida useampia, niin että niistä voidaan valita kuhunkin tilanteeseen sopiva.
- Kysymyksissä ja harjoituksissa on hyvä olla sekä yksilö- ja pari- tai ryhmätehtäviä.
- Laadittuja tehtäviä, kyselyjä ja visailuja voi käyttää hyväksi myös "Taitaja 9" -kisoissa peruskoululaisten ja muiden opintolinjasta kiinnostuneiden nuorten tutustumiseen sekä koulun "avointen ovien päivän" ja vanhempainiltojen ohjelmissa.

Seuraavat ohjeet, esimerkit ja harjoitukset ovat viitteellisiä. Niitä voi soveltaa kullakin opintolinjalla opettajien ammattikokemuksen, resurssien ja alan erityispiirteiden mukaan.

Keksikää muutama laajempi alan opiskelua tai työtä kuvaava kysymys ja esimerkiksi pari kolme useammasta monivalintakysymyksestä koostuvaa veikkaussarjaa.

Miettikää, löytyykö koulun entisiä opiskelijoita tai alan ammattilaisia, joita voisi kutsua kertomaan työstään (heiltä voi myös pyytää myös pienen kirjoituksen työstä, elleivät pääse käymään). Jos tällaisia henkilöitä löytyy, niin tuloluokkalaiset voisivat myös osallistua esittelytilaisuuksiin.

Onko opintoalalla ”passeja” tai muita kysymyssarjoja, joista voi löytyä hyviä kysymyksiä tutustujille (esim. catering-alalla on hygieniapassi ja metallialalla tulityökortti)?

Tehtävänä voi myös olla, että tutustujat etsivät alaa koskevia tietoja netistä tai lehdistä annettujen linkkien ja vihjeiden perusteella. He voivat esimerkiksi etsiä alan työpaikkoja, selvittää millaisia vaatimuksia alalla työskenteleviltä vaaditaan jne.

Opintolinjan kokeneemmat opiskelijat voivat tehdä opettajan kanssa esittelytauluja, johon on kerätty alan työpaikkailmoituksia tai esimerkkejä jatkokoulutusmahdollisuuksista. Tutustujat voivat poimia tauluista tarvitsemiaan tietoja.

Tehtäväesimerkkejä

- Mainitse nimeltä kolme alan suurta työpaikkaa lähialueella.
- Onko alalla työtä ulkomailla? Mitä taitoja tarvitaan työssä ulkomailla?
- Miettikää ja kerätkää esimerkkejä, kuinka alan opinnoista voisi olla hyötyä omassa arkielämässä, vaikka olisikin jatkossa muissa töissä.
- Millaisista taidoista ja ominaisuuksista on etua alan töissä? Mainitse 3–5.
- Millaiset terveystekijät voivat haitata alan työssä?
- Etsikää 3–5 henkilöä, jotka tiedätte työskentelevän alalla. Henkilöt voivat olla esimerkiksi sukulaisia tai kavereita. Missä he ovat työssä ja millaista työtä tekevät?

Monivalintatehtävät, visailut ja tutustumisrastit

- Mikä on (joku alan hauska termi, työväline tai tehtävä)? Annetaan neljä vastausvaihtoehtoa esimerkiksi ”Haluatko miljonääriksi” -visailun tapaan.
- Tehtävänä voi olla myös tunnistaa työkalujen nimiä tai käyttötarkoituksia. Työkalut voivat olla vastaajien nähtävänä ja tutkiskeltavana.
- Visailun jälkeen annetaan oikeat vastaukset ja kerrotaan tai näytetään enemmän asiasta. Voitte myös miettiä, miten palkita osallistujia, jotka paneutuvat aktiivisesti tehtäviin.
- Ideoikaa esimerkiksi 3–4 tehtävää, joita kullakin tutustumiskerralla tehdään esimerkiksi kolme.

2. PEREHTYMISJAKSOJEN SUUNNITTELU

Etsikää esimerkiksi ensimmäisen lukuvuoden opetussuunnitelmasta Nivel-luokkalaisten perehtymisjaksoille sopivia tehtäviä ja asiasisältöjä. Perehtymisjaksojen suunnitteluun ja toteutukseen voi ottaa avuksi kokeneempia opiskelijoita ja tutor-opiskelijoita. Opiskelijat toimivat lähinnä perehtyvien Nivel-luokkalaisten kokeneempina työpareina ja luottohenkilöinä. Samalla toimintaan osallistuvat opiskelijat saavat harjoitella työelämässä kullaan arvoisia yhteistyötaitoja.

3. KYSYMYKSIÄ OSASTOILLE NIVEL-LUOKAN OHJELMAN JATKOSUUNNITTELUA VARTEN

Osaston Nivel-täjä-opettajat tuovat vastauksenne kokoukseen, jossa suunnitellaan Nivel-luokan tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen toteutusta.

1. Mihin alanne työpaikkoihin Nivel-luokan opiskelijat voisivat käydä tutustumassa
2. Haluatteko opiskelijoiden tulevan tutustumiskäynnille (rastita sopivat vaihtoehdot)
 - pareittain
 - 4 hengen ryhmässä
 - koko luokka kerrallaan
 - yksitellen (vie paljon aikaa)
3. Milloin jaksolla 1. ja 2. osastonne linjoille voi tulla opiskelijoita tutustumiskäynneille?

Linja	Sopivia aikoja	Sopimattomia aikoja
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

4. Onko linjallanne kursseja, joille Nivel-luokkalaisten voisivat perehtymisjaksollaan osallistua ja mahdollisesti suorittaa ko. kurssin? Kootkaa alla ne olevaan taulukkoon.

Opintolinja	Kurssit, joille perehtyjä voisi osallistua	Millä jaksolla kurssi on?

5. Mitä tulee ottaa huomioon järjestettäessä perehtymisjaksoa (työsuojeluasiat, opiskelijoiden ohjaaminen, tiedon välittäminen opiskelijoista jne.)?
6. Millaisiin käytännön tehtäviin ja harjoituksiin perehtyjät voivat osallistua 3. tai 4. jaksolla?
7. Mistä alanne työpaikoista Nivel-luokkalaisten voisi etsiä työharjoittelupaikkoja ja millaisista tehtävistä? (vinkkejä Nivel-luokan opettajalle)? Mitä muita tietoja tai toiveita teillä on Nivel-luokan vetäjälle ja suunnittelijoille?
8. Muita tietoja ja toiveita Nivel-luokkalaisten tutustumiskäyntien ja perehtymisjaksojen suunnittelua varten.

Liite 6. Oman elämän eväät -kurssin ohjelma

OMAN ELÄMÄN EVÄÄT -KURSSI

Tavoitteet:

Maittavan ja terveellisen aterian suunnittelu ja valmistaminen sekä tavallisimpien keittiökoneiden käytön opettelu ja puhdistaminen. Keittiössä työskentely kehittää opiskelijan oma-aloitteisuutta, suunnitelmallisuutta ja yhteistyötaitoja. Samalla hänellä on tilaisuus harjoitella kauniita pöytätapoja ja oppia tuntemaan suomalaisia ruokaperinteitä ja juhlien järjestämistä.

Kurssiohjelma:

3.10. maanantai

- tutustumista ja alustavan kurssisuunnitelman esittelyä
- tutustuminen catering-alan opiskeluun, osaston tiloihin
- catering-alan hygieniavaatimukset, työturvallisuus ja työvaatetus

Keittiöllä teemana **leivonta** – maistellaan kahvin kanssa iltapäivällä

10.10. maanantai

- opiskelu catering-alalla – kolmannen luokan opiskelijoiden kertomana
- ravitsemusoppia: terveelliset ruokatottumukset, perusasiaa ravitsemuksesta

Keittiöllä teemana **jauhelihasta valmistetut perusruoat** – nautitaan ateria keittiöllä

24.10. maanantai

- vaatehuoltoa: pyykin pesu ja silitys
- perusasioita puhdistusaineista ja – menetelmistä

Keittiöllä teemana **kalaruoat** – nautitaan ateria keittiöllä

31.10. maanantai

- suurtaloukokki, ravintolakokki, tarjoilija?
- catering-alan opetussuunnitelmaan tutustuminen

Keittiöllä teemana ravintolaruoanvalmistus, pääraaka-aineena **liha eli tehdään leikkeitä ja pihvejä** – nautitaan ateria keittiöllä

7.11. maanantai

- tarjoiluoppia: peruskattaus ja hyvät ruokailutavat
- ruoka-annoksen asettelu lautaselle

Keittiöllä teemana **mieliruoat** – suunnittele oma ateriasi

14.11. maanantai

Opiskelijoiden ehdottama tai tarvitsema aihe

21.11. maanantai

Tutustumiskäyntejä suurkeittiöihin

28.11. maanantai

- kurssi päättyy, arviointia ja keskustelua kurssin sisällöstä
- juhlien järjestäminen

Keittiöllä teemana **juhlit** – järjestetään kurssin päätösjuhlat ja kutsutaan mukaan haluamianne koulun muita opettajia ja henkilökuntaa

Liite 8. Esimerkkejä perehtymisjaksojen ohjelmista

MAALOUSALA

1. Maalausalan perusteita

- hionnat ja pesut
- suojaukset
- pohjustukset
- siloitukset
- maalaukset, lakkaukset, petsaukset
- sävytykset

2. Maalausmenetelmät

- sivellinmaalaus
- telamaalaus
- ruiskumaalaus
- koristelumaalaus
- tapiseeraus
- mukailumaalaus

3. Urakointi

- mahdollisuus tutustua maalareitten ulkopuolisiin urakoihin
- käynnit työssäoppimispaikkoihin
- mahdolliset vierailut esimerkiksi maalitehtaisiin

PUUALA

1. Harjoitustyöt

- koneisiin tutustuminen (työturvallisuus)
- materiaaliin tutustuminen
- veitsitikki (alkukatkaisu, oikohöylä, tasohöylä, tarkistussaha, alajyrsin, hiomakoneet)
- jakkara, kaappi, sohvapöytä (valinnan mukaan) (monikara, talttapora)
- liimaus (tutustuminen eri liimoihin)
- pintakäsittely (vahat, öljyt ja petsit)
- viimeistely ja laatuajattelu

2. Teoriaopiskelu

Piirustusten lukeminen

- kuvannot
- mitoitus
- osaluettelo
- työvaihekaavio

Tutustuminen alan kirjallisuuteen

- liitokset
- materiaalit
- liimat
- pintakäsittely

3. Tutustuminen työssäoppimiseen

- vierailut työssäoppijoiden harjoittelupaikkoihin

METALLIALA

1. Harjoitustyöt

- mittaharjoitus eri mittavälineillä
- poratulkki (viilausharjoitus)
- naulakko (viilausharjoitus)
- peltirasia (levytyöharjoitus)
- pistepuikko (sorvausharjoitus)
- saranapari (sorvausharjoitus)
- kierteiden tunnistaminen (asennus)
- laakerien tunnistaminen (asennus)
- kierteitysharjoitus (käsityökalut)
- suuntaispalat (jyrsintä- ja hiontahoito)

2. Teoriaopiskelu

Piirustusten lukeminen

- kuvannot
- mitoitus
- toleranssit
- pintamerkit
- hitsausmerkinnät

Tutustuminen alan kirjallisuuteen

- koneistus
- asennus
- hitsaus
- levytyöt

3. Tutustuminen työssäoppimiseen

- vierailut työssäoppijoiden harjoittelupaikkoihin

Liite 9. Perehtymisjakson viikkoseuranta

PEREHTYMISJAKSON VIIKKOSEURANTA

Viikkoseurantalomake auttaa opiskelijaa seuraamaan oppimistaan ja työtehtäviään sekä niissä käyttämänsä aikaa. Lomake täytetään päivittäin ja esitetään viikon lopussa omalle luokanopettajalle. Opiskelija laittaa viikkoseurantalomakkeet omaan kansioonsa kyseisen perehtymislinjan kohtaan.

Opiskelijan nimi:	Luokka:
Opintolinja:	
Aika:	

Pvm	Mitä teit ja opit?	Työn kesto h	Opettajan kuittaus
Ma __/__/__			
Ti __/__/__			
Ke __/__/__			
To __/__/__			
Pe __/__/__			

Liite 10. Perehtymisjakson palautelomake

PEREHTYMISJAKSOPALAUTE

Lomake täytetään perehtymisjakson päätyttyä.

Vuosi/jakso: _____/_____

Perehtymislinja: _____

Niveltäjä: _____

Muut ohjaavat opettajat: _____

Oppilasohjaajat: _____

- 1 Toteutunut heikosti
- 2 Toteutunut kohtalaisesti
- 3 Toteutunut hyvin
- 4 Toteutunut kiitettävästi

TAVOITTEET

Nivel-opettaja antoi tietoa jakson alussa tavoitteista/sisällöistä	1	2	3	4
Perehtymisjakson sisältö vastasi suunnitelmia	1	2	3	4
Asetin itselleni oppimistavoitteita	1	2	3	4

OMA AKTIIVISUUS

Tein annetut tehtävät tunnollisesti	1	2	3	4
Tein yhteistyötä muiden kanssa	1	2	3	4
Opiskelin säännöllisesti (ei myöhästymisiä eikä luvattomia poissaoloja)	1	2	3	4

OPETUSJÄRJESTELYT

Sain minua ohjanneelta opettajalta riittävästi tietoa	1	2	3	4
Sain tutoreilta hyvää tietoa linjan toiminnasta	1	2	3	4
Työskentelyilmapiiri oli hyvä	1	2	3	4
Perehtymisjaksolla minun oli helppo kysyä neuvoa	1	2	3	4

OPINTOJAKSON SISÄLTÖ

Luokkatunnit ja käytännönharjoitukset olivat mielenkiintoisia	1	2	3	4
Opiskelun sisällöt olivat sopivia (eivät liian helppoja tai vaativia)	1	2	3	4
Opintojakso innosti itsenäiseen työskentelyyn	1	2	3	4

TUKIPALVELUT

Opiskelutilat olivat asianmukaiset ja siistit	1	2	3	4
Sain omalta luokanopettajalta tukea tarvittaessa	1	2	3	4
Sain oppilashuoltohenkilöiltä tukea tarvittaessa	1	2	3	4

Mitä uusia asioita opit perehdyttämisjaksolla?

Mitä uusia asioita haluaisit jatkossa oppia?

TÄYDENNÄ VASTAUKSIASI SANALLISESTI ALLA OLEVAAN TILAAN!

Liite 12. Työpaikan ja oppilaitoksen sopimus työharjoittelusta

SOPIMUS TYÖHARJOITTELUSTA

1. YHTEYSTIEDOT

Oppilaitos

Opettaja	Opiskelija
Puhelin	Osoite
Sähköposti	Puhelinnumero

Yritysyhteisö

Yhteystiedot

Työpaikkaohjaaja

Puhelin
Sähköposti

2. KOULUTUSAIKA JA SOPIMUKSEN VOIMASSAOLOAIKA

Tämä sopimus on voimassa ____ / ____ 200__ alkaen ja päättyen ____ / ____ 200__ tai toistaiseksi ____ / ____ 200__ saakka.
--

Työharjoitteluun liittyvät tavoitteet on sovittu yhdessä työpaikan, oppilaitoksen ja opiskelijan kanssa.

3. MUUT ERIKSEEN SOVITTAVAT ASIAT

Osapuolet ovat tietoisia työsuojeluun, työtaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvästä vastuusta. Vahingonkorvausvelvollisuus määräytyy vahingonkorvauslain mukaan.

Työaika on keskimäärin kuusi tuntia päivässä.

Ruokailun järjestäminen:

4. IRTISANOMINEN

Sopimus voidaan irtisanoa päättymään erikseen sovittaessa ilman irtisanomisaikaa.

5. ALLEKIRJOITUKSET

Sopimus on allekirjoitettu kolmena kappaleena, yksi jokaiselle sopijapuolelle. Jäljennös sopimuksesta annetaan opiskelijalle ja työharjoittelupaikalle.

Päiväys
Allekirjoitukset

Työpaikkaohjaaja Opiskelija Opettaja

Liite 13. Työharjoittelun arviointilomake

TYÖHARJOITTELUN ARVIOINTILOMAKE

NIVEL-LUOKKA

Opiskelijan nimi:

Henkilötunnus:

Työpaikka:

Aika:

Pääasialliset työtehtävät:

Työaikojen noudattaminen / säännöllisyys _____

Oma-aloitteisuus _____

Tehtävien suorittaminen _____

Työturvallisuus _____

Asenne ammattiin _____

Lisätietoja opiskelijasta (vahvuudet, kehitettävät alueet jne.)

Poissaolot yhteensä: _____ tuntia tai _____ päivää

Arviointi:	Kiitettävä	K
	Hyvä	H
	Tyydyttävä	T
	Hylätty	0

Paikka ja aika

Työpaikkaohjaaja

Paikka ja aika

Opettaja

Liite 14. Opetusmateriaali ja -tarvikkeet

Opiskelumateriaali:

Tarvittavat oppikirjat päätettiin hankkia koululle. Oppikirjat annettiin opiskelijoille lainaksi, eikä niihin saanut tehdä muistiinpanoja. Kunkin opiskeltavan aineen oppikirja valittiin Keski-Uudenmaan aikuislukion ja Järvenpään ammattiopiston opettajien kesken.

Käytössä ovat seuraavat oppikirjat:

- Englanti: Wanted! Active grammar (WSOY)
- Ruotsi: Starta på nytt (Otava)
- Matematiikka: Kolmio (Tammi)
- Fysiikka: Aine ja energia (WSOY)

Opiskelijat edellytettiin hankkimaan itse kaikki muut tarvittavat opiskeluvälineet. Tutustumis- ja perehtymisjaksoilla käytettiin ammatillisen opetuksen monistemateriaalia.

Työvaatetus:

Koulu hankki kullekin opiskelijalle:

- avohaalarin
- työtakin
- nimilapun edellisiin
- kuulosuojaimet
- suojalasit.

Työkalut:

Linjoilla tapahtuvia tutustumis- ja perehtymisjaksoja varten koulu hankki opiskelijoille:

- mitan
- työntömitan
- vasaran
- t-paidan
- esiliinan.

Opiskelijoiden tulee pitää huolta heille luovutetuista materiaaleistaan koko opiskelun ajan. Heidän tulee luovuttaa lukuvuoden päättyessä kaikki materiaalit hyväkuntoisina tai muuten he joutuvat maksamaan niistä koululle käyvän hinnan. Avohaalarin sekä työtakin opiskelijat saavat pitää itsellään.

Liite 15. Opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa käytettyjä lähteitä

Kirjallisuus

- Aalto, Mikko (2002): Turvallinen ryhmä. Aseman lapset, Helsinki.
- Aalto, Mikko (2002): Vuorovaikutustaidot. Aseman lapset, Helsinki.
- Asiakkaana erilainen oppija (1998). Työministeriö, Helsinki.
- Helenius, Eeva, Rautava Marie, Tuovinen, Riitta (1998): Eväitä elämään: keinoja nuorten elämäntaitojen vahvistamiseksi. WSOY, Helsinki.
- Koulutuksesta työhön: ohjaajan käsikirja (2003). Työterveyslaitos, Helsinki.
- Koulutuksesta työhön: työkirja (2005): Työterveyslaitos, Helsinki.
- Kun oppiminen on vaikeaa... tarvitaan tietoa ja käytännön ideoita (2000). Kuntoutussäätiö, Helsinki. Saatavana vain verkkokirjana <http://www.kuntoutussaatio.fi/julkaisut/verkkokirja1.html>.
- Kupias, Päivi (2001): Oppia opetusmenetelmistä. Educa-Instituutti Oy, Helsinki.
- Lehtokoski, Anne (2004): Aikuisen ADHD ja aivojen arvoitus. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Lehtoranta, Pirjo, Aalto, Anne (2003): Tukea työssäoppimiseen. Terttu-projektissa koottuja kokemuksia opettajan ja työpaikkaohjaajan toiminnasta työssäoppimassa olevan opiskelijan tukena. Kuntoutussäätiö, Helsinki.
- Lehtoranta, Pirjo, Leivo, Harri, Haapasalo, Seija (2003): Miten ohjaat työssäoppijoita. Terttu-projektissa kehitetty koulutusmateriaali työpaikkojen ja yritysten työpaikkaohjaajille. Kuntoutussäätiö, Helsinki.
- Lehtoranta, Pirjo (2005): Joint-Nivel-projekti ammattiopintojen käynnistymisen tukena. Toiminnan arviointia ja tuloksia. Kuntoutussäätiön työselosteita 31/2005.
- Opiskelijatutor ammatillisessa oppilaitoksessa (2000). Kuntoutussäätiö, Helsinki.
- Opiskellen ammattiin. Prevent-projektin kokemukset ammatillisen opiskelun tukemisesta (2000). Kuntoutussäätiö, Helsinki.
- Peavy, R. Vance (1999): Sosiodynaaminen ohjaus. Konstruktivistinen näkökulma 21. vuosisadan ohjaustyöhön. Psykologien Kustannus Oy, Helsinki.
- Peavy, R. Vance (2001): Elämäni työkirja. Konstruktivististen ohjausperiaatteiden soveltaminen: tehtäviä ja harjoituksia. Psykologien Kustannus Oy, Helsinki.
- Prashnig, Barbara (1996): Eläköön erilaisuus: oppimisen vallankumous käytännössä. Paremmat elämisen, oppimisen ja työskentelyn opas. Atena, Jyväskylä.

Liite 16. Joint-Nivel-projektin ohjaus- ja kehittämissryhmät

Ohjausryhmä

Marju Taurula, sivistystoimenjohtaja, Järvenpään kaupunki
Rauno Hoikkala, rehtori, Järvenpään ammattiopisto
Seppo Niemi, rehtori, Kartanon koulu
Aila Järvikoski, tutkimusjohtaja, Kuntoutussäätiö
Louna Hakala, projektisuunnittelija, Kuntoutussäätiö
Pirjo Lehtoranta, projektipäällikkö, Kuntoutussäätiö

Kehittämissryhmä

Ari Alakastari, kuraattori, Järvenpään ammattiopisto ja
Nurmijärven ammattiopisto
Arto Haapala, lehtori, Nivel-luokan opettaja
Rauno Hoikkala, rehtori, Järvenpään ammattiopisto
Päivi Järvinen, opinto-ohjaaja, Järvenpään ammattiopisto (sijainen
2004–2005 Virve Vikman)
Pirkko Mäkinen, opinto-ohjaaja, Koivusaaren koulu
Hannu Pulkkinen, opinto-ohjaaja, Kartanon koulu
Louna Hakala, projektisuunnittelija, Kuntoutussäätiö
Pirjo Lehtoranta, projektipäällikkö, Kuntoutussäätiö

Nivel-luokka – oven avaus peruskoulusta ammattiopintoihin

Toiminnan kuvaus ja kehittämisehdotuksia

AmmatINVALINTA ja sopivan jatkokoulutuspaikan löytäminen keskellä murrosikää on monelle nuorelle vaikeaa. Tämä näkyy niin peruskoulujen kuin ammatillisten oppilaitosten opettajien työssä. Osa peruskoulun päättävistä nuorista ei hae lainkaan jatko-opintoihin ja osa hakee niihin sattumanvaraisesti ilman riittävää tietoa tulevasta opiskelustaan.

Nivel-luokka on vaihtoehto peruskoulunsa päättäneelle nuorelle. Luokalla saa

- tutustua ja kokeilla käytännössä työskentelyä erilaisilla ammatillisilla linjoilla
- valmentautua ammattiopiskeluun ja omavastuiseen elämään
- parantaa joitakin peruskouluaineiden arvosanoja.

Opetus toteutetaan ammatillisessa oppilaitoksessa, mikä merkitsee nuorelle oven avausta ja askelta kohti ammattiopintoja.

Tässä oppaassa kuvataan Nivel-luokan toimintamalli, käytännön suunnittelu ja opetuksen toteutus. Opas on tarkoitettu opinto-ohjaajille, opettajille ja muille peruskoulun ja ammatillisten opintojen siirtymävaiheessa nuoria ohjaaville henkilöille. Opas voi antaa tukea myös niin sanottujen ammattikymppien suunnitteluun. Oppaassa kerrotaan käytännönläheisesti ja esimerkkien avulla Nivel-luokan suunnittelusta ja toteutuksesta.

Parhaimmillaan opas kannustaa ja rohkaisee käynnistämään ja kehittämään edelleen nivelvaiheen opetusta ammattioppilaitoksissa.

Muita Joint-Nivel-projektin julkaisuja

Pirjo Lehtoranta: Joint-Nivel-projekti ammattiopintojen käynnistymisen tukena. Toiminnan arviointia ja tuloksia. Kuntoutussäätiön työselosteita 31/2005.

Kuntoutussäätiö

Pakarituvantie 4–5
PL 39, 00411 Helsinki
Puh (09) 530 41
Fax (09) 566 3038
www.kuntoutussaatio.fi

Keuda

Järvenpään ammattioppilaitos